

POLIITIKA

Äripäev valis erakonna, kes võiks võita riigikogu valimised

Traditsiooniliselt pani Äripäeva toimetis kirja oma valimiseelistuse. Soovituse avaldamise vajadust selgitab ka Äripäeva peatoimetaja Meelis Mandel. ▶ 13

Ärip30v

Ausalt ja kartmatult

Kolmapäev, 27. veebruar 2019 nr 40 (6106) 3,90 eurot

Kodumaine maailma- tasemel energia

Varustame suured rahvusvahelised lennujaamad Eesti elektrienergiaga

Ettevõtte ElectroAir tarnib lennundusele maapealseid elektrivarustuse süsteeme, pak- kudes komplekslahendusi, mis vähendavad seadmete omamiskulud ja ressurside tarbi- miskulud miinimumini, teenindades abso- luutselt kõiki lennukaid. ElectroAir tooted vastavad lennundusvaldkonna kahele peami- sele kriteeriumile: töökindlus ja ohutus.

«Eelmise aasta kokkuvõtete põhjal võime julgelt väita, et ettevõtte ElectroAir areneb pi- devalt, suurendab tootmiskoormust ja saab sellega edukalt hakkama, esindab aktiivselt ennast ja kogu meie riiki laial rahvusvahelisel arenil. Meid ei peata miski rahvusvaheliste lennujaamade varustamisel Eesti elektriener- giaga mistahes kohas maailmas.»

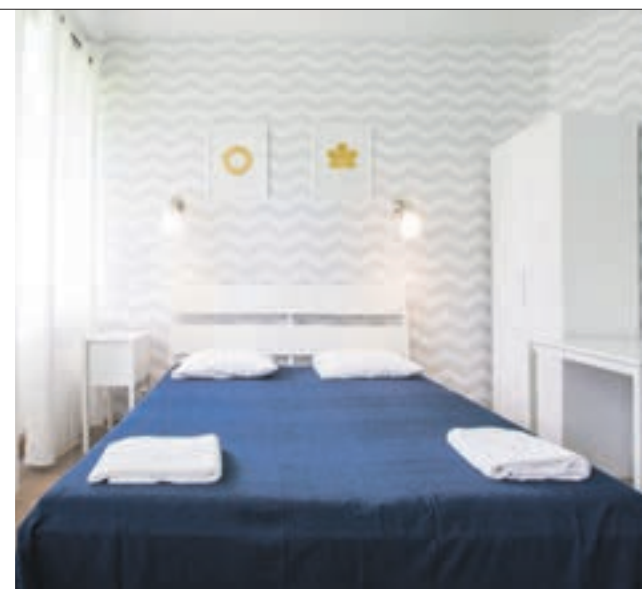

Aleksei Snitsarenko
ElectroAir OÜ juhatuse liige

KURTNA

SÜNDMUSKESKUS

Pood, üritused ★ konverentsid
— EST. 2017 —

Kurtna Sündmuskeskus asub Tallinna lähedal Kurtnas paisjärve kaldal.

Meie juures saad korraldada koolituse kuni 150 inimesele ja peo kuni 120 inimesele.

Majutame mugavates tubades 40 inimest, samuti saab saunas leili visata.

Teie firmapidu, juubelisündmus või koolitus –20%

Võta palun ühendust
Tõnis Milling
info@kurtnamaja.ee
telefon 516 5154
www.kurtnamaja.ee

Toetaja: **LHV**

klubihiin
30,50
tavahind 38,50

NARRATIIV JA NUMBRID

LUGUDE VÄÄRTUS ÄRIS

ASWATH DAMODARAN

klubihiin
30,50
tavahind 38,50

Patty McCord on
NETFLIXI
töökultuuri üks loojatest

JÕUD

Kuidas luua
vabadusest ja vastutusest
kantud töökultuuri

Patty McCord

PANGANDUS

LHV juhid tegid hulga aktsiaid rahaks

LHV Panga juhatuse esimees **Erki Kilu** müüs möödunud nädalal panga aktsiaid kokku 434 560 euro eest. "LHV Panga juhina ei ole mul eriti võimalik valida, milal saan LHV aktsiatega tehinguid teha," selgitas ta. ▶ **2-3**

PANKROTID

Pankrotte vähem, aga summad suuremad

Kuigi pankrotistunud ettevõtete arv oli mullu rekordiliselt väike, tegid maksuvõlad oma suurussega selle tasa. Liiga julge laienemine ja omanike äritülid, nimetas pankrotihaldur Veli Kraavi kaks peapõhjust. ▶ **6-7**

INVESTOR

Eesti rahaturg jääb Euroopale tugevalt alla

"Meil on väga palju inimesi, kes ei saa aru, miks meil kapitaliturgu vaja on, arvatakse, et sellest saab kasu vaid väike punt," toob Tallinna börsi juht Kaarel Ots ühe näite, millest tuleks alustada kapitalituru elavdamist. ▶ **14-15**

PÄEVA TEGIJA

Šveitsi tarkvaratootja kolib arenduse Eestisse

Šveitsi ettevõtte Business Investigation SA avab Tallinnas sõsarettevõtte, mis hakkab katma müügi- ja teenindustööd Baltikumis, Põhjas ja Kesk-Euroopas. Lisaks toovad šveitslased siia ka oma arenduskeskuse, mis pakub lähiaastatel tööd kümnetele valdkonna tippspetsialistidele. Business Investigationi kaasasutaja **Marc Lecoultré**'i sõnul pakub firma tehisintellektil põhinevat lahendust, mis kasutab masinõpet tööprotsesside analüüsimiseks, aidates seeläbi neid optimeerida ja vähendada nõnda ettevõtte või asutuse aja-, raha- ja energiakulu. Kolimise põhjustena nimetas ta siin leiduvat kompetentsi ja e-riigi ökosüsteemi.

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Kolmapäev, 27. veebruar 2019
nr 40 (6106) **3,90** eurot

EUR/USD
1,135 ▼

USD/EUR
0,881 ▲

EUR/SEK
10,581 ▼

EUR/RUB
74,643 ▲

Nord Pool
45,68 ▲

Euribor
-0,230

VALIMISED

Keda tahab Äripäev riigikokku

Sarnaselt eelmiste kordadega avaldab Äripäeva toimetuse oma valimiseelistuse. Lisaks annavad ettevõtjad teada oma kolm soovi uuele valitsusele.

▶ **4-5, 13**

◀ Äripäev annab oma valikuga ühe arutluskäigu, kuidas erakondade hulgast endale sobivaim leida.

FOTO: DMITRI KOTJUH/JÄRVA TEATAJA/SCANPIX

TÄNA ÄRIPÄEVA RAADIOS

Miks minna
Dubai EXPO-le?

7.00-10.00 "Hommikuprogramm". Ettevõtete võimalustest Dubai maailmanäitusel räägivad EXPO 2020 Dubai Eesti esinduse nõukogu liikmed Tanel Rebane ja Riin Ehin. Äripäeva peatoimetaja Meelis Mandel selgitab, miks annab Äripäeva toimetuse enne valimisi oma soovitus, kelle poolt hääletada. Teeme otselüliti-se Barcelonas Mobile World Expole, kus on mitu Eesti tehnoloogiaettevõtet. Studios on Priit Pokk ja Hando Sinisalu.

11.00-12.00 "Kasvukursil". Räägime töösuhetest, nii õigustest kui ka kohustustest tööaja planeerimisel. Külas on Grant Thornton Balticu juhtiv õigusnõustaja Kristel Tiits ning kliendikogemuse juht Terje Liiv. Saatejuht on Priit Pokk.

13.00-14.00 "Energiatund". Saates räägib Alexela Grupi juhatuse liige Marti Hääl trendidest transpordisektoris ja biometani tootmise ja kasutamise väljavaadetest. Teda küsitleb Aivar Hundimägi.

15.00-16.00 "Juhtimislabor". Saates on külas Monika Prits ja Enn Saar. Räägime kasutajakesksest teenustest disainist ehk sellest, kuidas arendada teenuseid kliendi vajadustest lähtuvalt. Saadet juhib Keit Ausner.

► Äripäeva raadiot saab kuulata Tallinnas ja Harjumaal sagedusel **92,4 MHz** ning igal pool mujal Äripäeva veebi kaudu.

Häid majandusmõtteid hoiab liinil Tallink!

BÖRS

LHV juhid müüsid suurelt aktsiaid

Aasta esimese kahe kuuga on LHV Groupi aktsia tõusnud peaaegu 18%, 11,15 euro tasemele ning väärtpaberi tõusust on kasu lõiganud ka LHV insaiderid. Viimastel päevadel on enam kui 500 000 euro eest aktsiaid müünud kaks LHV Panga juhtkonna liiget.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

LHV Panga juhatuse esimees Erki Kilu müüs möödunud nädala jooksul nelja tehinguga kokku 40 000 LHV aktsiat. Tehingu summaks kujunes 434 560 eurot. Eile asus müüma ka LHV Panga juhatuse liige Jüri Heero, kes müüs finantsinspeksiiooni info järgi ennelõunal kahe tehinguga kokku 10 000 aktsiat. Reedel tegi 5000 aktsiat rahaks LHV Panga juhatuse liige Martti Singi, kelle tehingu väärtuseks kujunes 55 500 eurot.

Ühe aktsia hind oli 11,1 eurot, nii et kokku kujunes Heero tehingu summaks 111 000 eurot. Aktsiaraamatu järgi kuulub Heerole kokku 34 318 aktsiat (0,13% ettevõttest), Kilule 96 685 aktsiat (0,4% ettevõttest) ning Martti Singile 44 235 aktsiat (0,17%). Kuna Nasdaq CSD kajastab aktsiaraamatus andmeid põhimõttel, et andmed ilmuvad sinna kaks päeva pärast tehingut, ei pruugi need täpsed olla.

Börsiettevõtte insaiderid tohivad oma ettevõtte aktsiaid müüa vaid väga vähesel päeval.

LHV investor Jasse Jallai ütles, et tema juhtkonna aktsiamüügi pärast muret ei tunne. Kuna börsiettevõtte insaiderid saavad aktsiaid müüa haruharva ning optsiioonid kuuluvad nende palga juurde, siis "ju oli neil raha vaja", arvas Jallai.

Praegust hetke pidas Jallai ka müügi jaoks soodsaks – äsja avaldati head majandustulemused ning lisaks annavad LHV-le investori hinnangul hoogu Eestis möllavad rahapesuskandaalid. "Rahapesu ajab kliendil LHV ukse taha, nad saavad nüüd mängida seda kaarti, et oleme eestimaisel kapitalil põhinev pank." Seda turuosa, mida LHV ära võtta saab, teistel pankadel jagub.

Erki Kilu: esimene müügivõimalus 3,5 aasta jooksul

"LHV Panga juhatuse poolt saan öelda, et pärast finantstulemuste avaldamist on periood, mil juhatuse liikmetel on lubatud LHV aktsiatega tehinguid teha," kommenteeris Kilu. "Aktsiate müük oli juhatuse liikmete isiklik otsus, mis on seotud optsiiooniprogrammi realiseerimisega. LHV Panga juhatuse liikmetest müüsid aktsiaid Erki Kilu, Jüri Heero ja Martti Singi," märkis Kilu. Enda tehingu kohta täpsustas ta, et müüs 40 000 LHV aktsiat. "Oman jätkuvalt 86 685 aktsiat ja optsiione 81 136 aktsiale. Avaldasime sel ja eelmisel nädalal kõik olulised börsiteated LHV eelmise aasta tulemuste ja järgmise viie aasta finantsprognoside osas. Üle 3,5 aasta tekkis mul hetk, kus kogu informatsioon on investoritele avaldatud ja ma ei ole insaider. Olen LHV-s saanud tulemustasu ainult aktsiaoptsiionides, mis

▲ LHV Panga juhatuse esimees Erki Kilu märkis, et ettevõtte juhina pole tal just palju võimalusi, millal saab ettevõtte aktsiad rahaks teha. FOTO: LIIS TREIMANN

paratamatult tähendab, et ühel hetkel tuleb aktsiaid ka müüa," selgitas Kilu.

Kilu märkis, et LHV Panga juhina ei ole tal eriti võimalik valida, millal saab LHV aktsiatega tehinguid teha. "Kasutasin seda hetke, et müüa LHV aktsiaid, kuna pean peatselt realiseerima selle aasta LHV akt-

KOMMENTAAR

Palga pärast nad LHV-s ei käi

OLIVER PEEK
investor

Ma arvan, et juhtkonna aktsiamüükidest ei tasu küll üritada midagi välja lugeda.

Jüri (Heero – toim) oli üks LHV esimesi töötajaid 20 aastat tagasi ja Erki (Kilu – toim) on ka juba üle 10 aasta LHV-s olnud. Inimestel on isiklikud põhjused, milleks raha vaja on. Palga pärast keegi neist LHV-s ei käi. Isiklikku helikopterit ilmselt ka keegi ostmas pole.

Ma olen kuulnud, et Swedis on osa laenuarist sisuliselt seisma pandud, ressurtsid on suunatud skandaali lahendamisele. Lühikeses ja keskpikas perspektiivis on see ilmselt LHV jaoks turuosa võtmise koht. Veidi pikemas perspektiivis on skandaalide mõju kogu Eesti majandusele pärssiv – raha läheb kallimaks, regulatiivne kadalipp hullemaks.

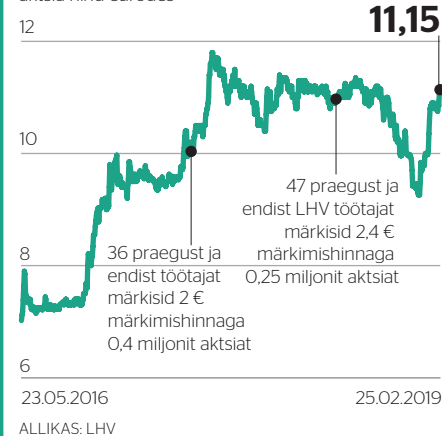
Olen aastaid LHV aktsionär olnud ja olen ikka aeg-ajalt juurde ostnud. Täna (eile – toim) juhtusin ka ostma. Homme ilmselt ostan veel natuke. Ma tahaks loota, et LHV on üks nendest investeeringutest, mida kunagi müüma ei pea. Pigem ostaks ajapikku juurde ja kogu aeg ka hetseks, et rohkem ei ostnud.

Ma ei oska LHV aktsiale hinnataset välja tuua. Heade firmade puhul kipub nii olema, et nad üllatavad positiivselt. Kas ma müüksin, kui aktsia maksaks homme 25 eurot? Ilmselt mitte.

HIND

LHV töötajate optsiiooni-programmid

aktsia hind eurodes

siate optsiione ja ka eelmise aasta optsiionide realiseerimiseks võetud laen vajab tagastamist. Kahjuks hetkel küll minule kuuluvate LHV aktsiate arv vähenes, kuid pärast selle aasta optsiionide realiseerimist on mu aktsiate arv peaaegu samal tasemel kui enne," lisas ta.

MEIE
TEAME
KUIDAS

korrektne
pakendiaruanne

www.arukasaruandlus.ee

E.L.E.
RIKAAR

E.L.E. Rikaar OÜ
pakub raamatupidamist
KÕIGILE
(OÜ, MTÜ, SA, FIE, AS)

Võta ühendust:
info@rikaar.eu
www.rikaar.eu

645 4165

5649 4429

MEESKONNATÖÖ SEIKLUSED JA KOOLITUSED

www.360.ee

BÖRS

Kasela: tehastes kindlasti ei koonda

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.eeALLAN RAJAVEE
allan.rajavee@aripaev.ee

PRFoodsi juht Indrek Kasela ütles Äripäeva raadiole, et kärpemeetmed tulevad, kuid juhtkonnas, mitte tehastes.

“Eks iga ettevõtte ümberpööramine ja laiendamine on alati täis ootamatusi ja need on rasked protsessid. Mina kui ettevõtte juht tahan muidugi, et asjad käiksid kiiremini,” kommenteeris Indrek Kasela äsja avaldatud neljanda kvartali majandustulemusi, kus kahanesid olulises mahus nii käive kui ka kasum.

“Sooime jaeturg on väga erinev Eestist, seal on tegijaid kokku kolm ja kogu kaubandussükkel teise pikkusega, pluss seal on suurem *private label*’ite hulk. Lepingud sõlmitakse kuue kuu kuni aasta peale olukorras, kus kala hind ei ole teada. Ju on meil konkurent, kes on nõus tegema nii madala marginaaliga, millega me ei ole nõus tegema,” rääkis Kasela. “Muidugi oleme teinud ka vigu.” Soomega on PRFoodsil järgmine plaan: esiteks suurendada oma märgi tuntust ja teiseks otsida teisi kasumlikke turge.

Kui PRFoods börsiteates kärpekava välja kuulutas, tekkis kohe küsimus, kas 379 töötajaga ettevõtet ootab ees koondamine. “Tehastes kindlasti mit-

te. Eks kõik ettevõtted tegelevad sellega, et vähendada kulusid ja suurendada kasumit. Ja tavaliselt saab seda kas tootmise ümberkorraldamise või juhtimise tasandil. Näeme kesktasandil suuremat kokkuhoidu, samuti protsesside ümberkorralduses, näiteks logistikas,” loetles Kasela. Tema sõnul liigub Eesti kõrgepalgaliste kulutase kiiresti teistele riikidele järele. “Selge on, et nii suurt juhtkonda meil vaja ei ole. Sellega seoses tekivad ka ajutised kulud juurde, eriti see, mis puudutab Põhjamaid, kus on soodsam tööjõupoliitika kui Eestis,” ütles Kasela.

Suurim vaenlane on Soome jaekettide jäikus

Investoritele lubab Kasela kasumlikkuse suurenemist “nii kiiresti, kui me saame seda teha”. Ta meenutas, et on jätkuvalt PRFoodsi suurim erainvestor. Samuti tõi ta välja, et plaanide järgi kasvab PRFoodsi käive oluliselt järgmise 2–3 aasta jooksul. Praegu töötab PRFoods välja kalasegmenti, millega Aasia turgudele konkureerima minna. “Meil on läbi käinud Hiina audit, seisab Eesti ametivõimude tegemata töö taga,” nentis Kasela.

“Makro võib olla väga hea, aga tuleb tegeleda mikroga ja börsiettevõttega elame kvartalil kvartalis. Inglismaal on oluliselt paranenud käive ja eri-

▲ PRFoodsile kuulub Saaremaal asuv OÜ Vettel, mis töötleb vikerforelli ja lõhet. PRFoods leiab, ettevõttel läheb vaja uudet tegevusplaani. FOTO: IRINA MÄGI

„Ju on meil konkurent, kes on nõus tegema nii madala marginaaliga, millega me ei ole nõus tegema.“

PRFoodsi juht Indrek Kasela Soome turu kohta

ti kasum. Soome-Eesti ettevõtete ühendamisel on läinud rohkem aega ja suurim vaenlane on Soome jaekettide jäikus. Seda näeme natuke ka Eesti poodides, et kalavalik on jäänud palju maha muude põhitoidugruppide pakkumisest. Teeme praegu

mitme keti tippjuhtidega koostööd. Pudelikaal on rohkem seal kui meie tehastes,” lisas ta.

Kui Suurbritannia headest tulemustest rääkida, ei saa üle ega ümber Brexitist. “Saabusin just kell 3 öösel Londonist, kohusin suursaadikuga. Suur osa sealsest müügist toimub Suurbritannia sees, nii et isegi kui midagi juhtub, kodumaiste toodete positsioon paraneb,” rääkis Kasela.

Tema sõnul on Suurbritannia valitsus sõlminud lepingu, mis puudutab logistikat. “Aga kõik on praegu spekulatsioon. Me pole vaadanud ühtegi lepin-

gut Euroopas ja muidugi on nad mures,” rääkis ta.

Kasela sõnul on ettevõtte tänavu varunud rohkem toorainet. “Toome kindlasti osa raha enne koju, et mitte olla Briti naela ja euro vahetuskursi mõju all. Hirmul on suured silmad, aga ei Suurbritannia ega Euroopa Liit taha jätta rahvast nälga,” ütles ta. “Eile seal veel paanikat näha polnud. Aga Londonis on väga suur pettumus, et poliitikutud on olnud täiesti organiseerimisvõimetud,” rääkis Kasela ja kutsus kõiki üles Eestis enne 3. märtsi valima, et siin “asjad päris untsu ei läheks”.

PANGANDUS

Laene raskem saada

Eesti ettevõtete hinnangul on pangalaenu kättesaadavus eelmisel aastal vähenenud, kuid tugeva finantsseisu ja alternatiivsete rahastusallikate tõttu võib juurdepääsu rahastusele hinnata heaks.

Paranenud on pangandussektori välise laenu kättesaadavus. Rahastamise kättesaadavust toetavad ettevõtete tugev finantsseis ja krediidi ajaloo paranemine, aga ka väga madalad baasintressimäärad, märkis Eesti Pank.

Likviidsete vahendite kasv on parandanud ettevõtete võimet rahastada oma tegevust ja teha investeeringuid omavahenditest.

Eesti pangandusturu muutused mõjutavad pankade rahastamist ja laenu pakumist. Mõne laenu toote puhul on konkurents nõrgenenud, mis osaliselt selgitab nii ettevõtete võetud laenu kui ka uute eluaseme laenu keskmiste intressimarginaalide väikest tõusu.

Ettevõtete võlakohustused kasvasid 2018. aastal pisut üle 5%. Eesti Panga 2018. aasta detsembriprognoosi järgi suurenevad ettevõtete võlakohustused 2019. aastal veidi kiiremini, kuid seejärel kasv aeglustub ja jääb alla 6%.

ÄRIPÄEV.EE

Eesti 101 kõikides maailma nurkades!

Eesti ettevõtte ElectroAir sõlmis suure lepingu Hiinaga – paljutöötavad võimalused meie kodumaale!

Õhusõidukite maapealse teenindamise kõrgetehnoloogiliste seadmete väljatöötamise ja toomisega tegelev Eesti ettevõtte ElectroAir sõlmis Hiina suurima, Quingdao Jaodongi lennujaamaga ehitusprojekti raames lepingu, mille järel varustab ElectroAir Hiinat rohkem kui 160 komplekti PIT-süsteemiga. PIT-süsteemi ülesanne on lennukite pardale tarnida elektritoidet ja eelkonditsioneeritud õhku.

Seni veel ehitatav Quingdao Jaodongi lennujaam vahetab valmimisel täielikult välja ülekoormatud Quingdao Liutingi lennujaama, mis praegustel andmetel võtab vastu üle 12 miljoni reisija aastas. Uue lennujaama avamisel on arvestuslik reisijatevoog lausa 35 miljonit reisijat aastas! Quingdao Jaodongi lennujaama ehitus algas aastal 2013 detsembris – terminali ehitusmaht on 450 000 m², ehitatud on kaks stardi- ja maandumisrada pikkusega 3500 ja 3200 meetrit. Lisaks on õhusõidukite parkimiseks ja teenindamiseks lennujaama perroonile planeeritud 178 parkimiskohta, mida varustatakse Eestis ElectroAir arendatud ja toodetud eritoeseadmetega.

Selliseid seadmeid kasutatakse paljudes maailma lennujaamades ning need seadmed on ökoloogilise ohutuse ja taristu säästliku arengu võtmelementideks. Hiinas viiakse ulatuslik laienemisprojekt ellu Eesti ettevõtte ElectroAir osalusel, kes on ennast juba tõestanud SRÜ riikides, üle Euroopa, Aafrikas ning Lähis-Ida turgudel. Quingdao Jaodongi lennujaama projek-

tiga kindlustatakse nüüd kindlalt ka oma positsiooni Aasias.

ElectroAir'i peadirektori Aleksei Snitsarenko sõnul kajastab see projekt maailma juhtivate riikide poolt tunnustust ElectroAirile ja tema spetsialistidele, kes on välja töötanud just need tehnoloogiad – see on kõigi tehase töötajate ühiste jõupingutuste vil. Projekti võitmine on globaalne tunnustus meie riigi püüdlustele kõrgetehnoloogiliste toodete turul.

„Projekt kajastab maailma juhtivate riikide poolt tunnustust ElectroAirile ja tema spetsialistidele, kes on välja töötanud just need tehnoloogiad – see on kõigi tehase töötajate ühiste jõupingutuste vil. Projekti võitmine on globaalne tunnustus meie riigi püüdlustele kõrgetehnoloogiliste toodete turul.“

**Aleksei Snitsarenko
ElectroAir'i juhatuse liige**

► PIT-süsteemi ülesanne on lennukite pardale tarnida elektritoidet ja eelkonditsioneeritud õhku.

TASUB TEADA

Ettevõtte pideva kasvu ja arengu tõttu otsime oma meeskonda uusi spetsialiste, nii tehnikavaldkonna spetsialiste kui ka müügitalente.

Kui soovite saada noore ja eduka spetsialisti meeskonda osaks, saatke oma CV või helistage allpool esitatud kontaktnumbril:
+372 651 8020
electroair@electroair.eu
www.electroair.eu

VALIMISED

Ettevõtjate 3 soovi uuele valitsusele

Uue valitsuse põhifookuseks ennustatakse erakorralist pensionitõusu ja aktsiiside langetamist. Ettevõtjatel on aga uuele valitsusele kolm peamist soovi, millega tegelemist peetakse majanduskeskkonnale lausa hädavajalikuks.

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Äripäev

OG Elektra omaniku Oleg Grossi sõnul oleks Eestile parim, kui uue valitsuse looksid Keskerakond ja Reformierakond. Enim ootab ta, et uus koalitsioon ei tõstaks makse. "Lubatud on ka aktsiiside langetamist, kuid seda ma ei usu. Tore, kui vähemalt ei tõstagi," ütles ta.

Teiseks ootab Gross, et uus valitsus jagaks vähem tasuta asju. "Tasuta asjade jagamine on väga hirmutav," sõnas ta. Grossi sõnul on erakonnad lubanud niivõrd palju asju, et tõenäoliselt unustavad nad enami-ku lubadusi pärast 3. märtsi ära.

NG Investeeringute juhatuse esimehe ja suurettevõtja Jüri Käo sõnul pole väga suurt vahet, kes uue valitsuse moodustavad, kuna vasak- ja parempoolsed jõud on viimasel ajal üsna segunenud. "Sotsid on kõige vasakpoolsemad ja nende valitsusse saamine ettevõtjatele midagi head ei tähendaks," rääkis Käo. Tema sõnul on tähtis, et uus valitsus oleks tugev ja domineerival kohal ei oleks populistlike ideede esindajad.

Praegune valitsus, kus on Keskerakond, Isamaa ja SDE, on Käo sõnul enam-vähem jalgadel püsinud. "Väga nad oma ellujäämise pärast muretseda pole pidanud," ütles ta.

Appihüüd: tegelege tööjõukriisiga

Uuele valitsusele on ettevõtjatel Käo sõnul kolm peamist soovi. Esiteks oodatakse, et

maksundus oleks stabiilne ja maksuotsuseid ei langetataks emotsioonide ajel. Põletavam teema ettevõtjate jaoks on Käo sõnul aga tööjõu küsimus. "Maksudega saame veel kuidagi hakkama, aga kui uus valitsus ei võta tööjõu teemat tõsiselt ette, siis oleks see Eesti majanduskeskkonnale kõige kahjulikum tegu üldse," rääkis ta.

Käo tõdes, et tööjõumure on keeruline teema, kuid näiteks võiks uus valitsus alustuseks tagasi lauale tõsta komisjoni töö, mille siseministeeriumis tegid kaubandus-tööstuskoda, tööandjate keskkliit ja mitu riigiasutust. "Komisjon töötas väga pikalt ja saavutas ka kompromissi, kuid valitsus ütles, et nad ei katvatse selle kompromissiga edasi minna," ütles Käo.

Kolmandaks peaks uus valitsus Käo sõnul kindlasti ära tegema riigireformi. "See on ettevõtjatele oluline teema. Me ei jaksa enam üha kasvavat riigiaparaati ülal pidada," märkis ta.

Coop Eesti Keskühistu juhatuse esimehel Jaanus Vihandil on uue valitsuse suhtes vaid üks kindel ootus – et suur lollus, mis tehti alkoholiaktsiisiga, tagasi pöörataks. "Kes selle ära teeb, võiks järgmisel aastal presidendilt ordeni saada," sõnas ta.

LOE ÄRIPÄEVAST

Juhtkiri "Äripäev annab hääle Reformierakonnale"
tänases lehes lk 13

1. ÄRGE TÕSTKE MAKSE!

2. TEGELEGE TÖÖJÕU-KRIISIGA!

3. TEHKE ÄRA RIIGIREFORM!

250

kuni 400 miljonit eurot aastas võtaks poliitikavaatleja Andreas Kaju sõnul ära tõenäoline kütuse- ja elektriaktsiisi kärpimine, nii et muuks uuel valitsusel raha väga ei jääkski.

Tasuta asjade jagamine on väga hirmutav.

► Ärimehe Oleg Grossi sõnul oleks parim, kui uue valitsuse looksid Kesk- ja Reformierakond. FOTO: ANDRAS KRALLA

Kui uus valitsus ei võta tööjõu teemat tõsiselt ette, siis oleks see Eesti majanduskeskkonnale kõige kahjulikum tegu üldse.

NG Investeeringute juhatuse esimees ja suurettevõtja Jüri Kõo

FOTO: ANDRES PUTTING/
EKSPRESS MEEDIA

Teaduskuludega venitatakse kummi

Politiikavaatleja Andreas Kaju sõnul teeb uus koalitsioon kindlasti ära erakorralise pensionitõusu ja näpib tulumaksureformi, samuti võetakse suurelt fookusesse aktsiisid.

“Sõltumata sellest, kes valitsusse saab, langetakse tõenäoliselt kütuseaktsiisi ja ettevõtjate-suurtarbijate kasuks kärbitakse elektriaktsiisi,” oletas Kaju. Kuna nimetatud teemadega tegelemine võtaks eelarvest juba 250–400 miljonit aastas ära, siis millegi muu jaoks Kaju sõnul uuel valitsusel enam raha järele ei jäägi.

Seetõttu on Kaju sõnul suurim mure, et esimese asjana unustavad erakonnad ära lubaduse suurendada teaduskulusid 1% võrra SKTst, olgugi et enamik erakondi andis sellele leppele allkirja. “Loodan, et ma eksin, kuid kardan, et esimesena hakatakse just selle lubadusega kummi venitama,” märkis ta Äripäeva raadio saates “Kuum tool”.

Kaju sõnul on raske ennustada, kes valimised võidab, sest põhirivaalide Keskerakonna ja Reformierakonna reitingu vahe on viimaste andmete järgi väga väike.

Liidripositsioonil püsib seni veel Keskerakond.

Kaju sõnul on Keskerakonnal valimistele vastu minnes ideaalne lähtepositsioon: majandus on kasvanud mähinal, sissetulekud on tõusnud, tööpudus on ajaloolises põhjas. Ühiskonnal läheb hästi ja Keskerakond läheb valimistele vastu peaministriportfelli ja valitsuse juhi positsiooni.

niga. “Räägitakse, et kui Keskerakond riigikogu valimisi ei võida, siis nad ei võida kunagi,” ütles Kaju. Selline olukord tekitab tema sõnul Jüri Ratasele valimistulemuste pärast sama suurt pinget kui Kaja Kallasele.

Ratasel raske Reformi valitsusse minna

Kaju sõnul on üsna tõenäoline, et uues koalitsioonis loovad käed Keskerakond ja Reformierakond. “Seda takistab vaid Kaja Kallase ja Jüri Ratase omavaheline dünaamika,” ütles ta. Kuna Ratasel oleks peaministri rollist raskem kellegi teise juhitud valitsusse ministriks minna, siis on Kaju sõnul Reformierakonna ja Keskerakonna koalitsiooni lihtsam teha, kui valitsuse paneks kokku Keskerakond.

Jüri Ratas tema sõnul Kaja Kallase valitsuses mõnda ministriportfelli eriti kanda ei tahakski, tõenäoliselt liiguks ta hoopiski kas riigikogu spiikri või Euroopa Komisjoni voliniku kohale. Kusjuures Kallase etteheide Postimehes antud intervjuus, justkui Jüri Ratasele puudub ühegi valdkonna ministriks olemiseks pädevus, on Kaju sõnul alusetu. “Kallas ütles seda lihtsalt paikapaneamiseks. Enamikul ministritel üle kogu maailma puudub kindlalt ühe valdkonna pädevus, see on normaalne,” ütles ta.

Kaju lisas, et ka Kallasel oleks raske Jüri Ratase valitsusse ministriks minna, kuid mitte nii raske, kui Ratasel Kallase valitsusse minek. “Kallas pole peaminister olnud ja talle oleks valitsusse minek mingisugune areng. Ratasele pigem tagasimineki,” märkis ta.

Ratas on öelnud, et tema eelistaks, kui jätkaks praegune valitsus. Iseasi, kas see ka sotsidele ja Isamaale meeltemööda oleks, nentis Kaju. “Kuigi nii sotsid kui ka Isamaa eelistavad jääda pigem valitsusse kui opositsiooni, on neile mõlemale omavaheline koostöö olnud väga valulik ja iiveldust tekitav,” märkis ta.

KOMMENTAAR

Taristu korda teha ja maksud rahule jätta!

MAIT PALTS

kaubandus-tööstuskoja peadirektor

Esiteks peaks uus valitsus ehitama valmis üldist majandusarengut ja regionaalset arengut toetavad ühendused ehk neljarajalised teed, raudtee, kiire internetiühenduse ja erinevad lennuühendused.

Teiseks tuleb ära teha kõik, mis aitab populariseerida ja motiveerida rohkem õpetajaid ja tagada ühtsel ja kõrgel tasemel üldhariduse. See on väga oluline.

Samuti tuleks suurendada kutsehariduse kvaliteeti ja rakendusuringute mahtu.

Kolmandaks tuleks käsi le võtta tööjõu teemad. Tuleb teha tänapäevasem ja paindlikum tööseadusandlus, võõrtööjõu kaasamise võimalusi tuleb leevendada. Ka tuleks koolitustellimustes veelgi rohkem arvestada ettevõtluse nõuetega.

Uus valitsus peaks kindlasti hoiduma avalike teenuste mahu kasvatamise ideedest, mis suurendab maksukoormust. Ka ei tohiks muuta kehtivat maksusüsteemi ja eelkõige ettevõtete tulumaksusüsteemi põhialuseid.

Samuti ei tohiks uus valitsus suurendada tasuta pakutavate avalike teenuste mahtu.

WWW.AUTOSPIRIT.EE

MITTE PRO

PRO NAGU SINA

**VEELGI FUNKTSIONAALSEMATE
FIAT DOBLO SÕIDUKITE ERIPAKKUMINE!
HIND ALATES 13 990 €**

PRO NAGU SINA

autospirit

Autospirit AS, Ehitajate tee 122, Tallinn, tallinn@autospirit.ee
Autospirit Tartu OÜ, Turu 47, Tartu, tartu@autospirit.ee

VÕLAD

Suurim pankrotistuja jäi võlgu miljoneid ja sai ettevõtluskeelu

Eelmisel aastal pankrotistus Creditinfo andmetel rekordiliselt vähe ettevõtteid, kuid esikümme kubises skandaalsetest pankrottidest.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee

Äripäev

Creditinfo analüütik Helen Tinkus märkis, et ehkki pankrotistunud ettevõtteid oli mullu varasemast 20% vähem, see majandust hästi ei mõjutanud: maksuvõlad kasvasid 22% ja maksehäired pea kolm korda.

Ka oli kümne kõige suurema pankrotistunud ettevõtte käive aasta varasemast 13 protsenti suurem ning nende seas oli mitu skandaalset pankrotti.

Suurim pankrotistuja mõnda aega enam tegutseda ei saa

Creditinfo reastatud eelmise aasta kümne suurima pankrotistunud ettevõtte edetabelis troonib ettevõtte Applaford ES Transport & Logistics OÜ, mille juht ja osanik Raivo Nirk sai kolmeks aastaks ettevõtluskeelu.

Veel 2014. aastal oli Applaford ES Transport & Logistics Äripäeva koostatavas Eesti Edukamate Ettevõtete TOPis 291. kohal. Firma käive oli toona 30,3 miljonit eurot. Sama aasta Ekspediitor- ja Agenteerimisfirmade TOPis oli Applaford ES Transport & Logistics 29. kohal.

Eelmisel aastal kuulutati aga ettevõttele

pankrot, kui sissenõutavaid põhikohustusi oli kogunenud üle 16 miljoni euro.

Ettevõtte ajutine pankrotihaldur tuvas, et maksejõuetuse põhiline põhjus on teenuste osutamine väga suures ulatuses osahingule TM Mets, mille eest TM Mets ei tasunud (ebamõistlikult suur krediidi-limiit). Applaford ES Transport & Logistics OÜ juht ja osanik Raivo Nirk oli ise ettevõtte TM Mets juhatuses.

TM Metsas tehti eest mõisteti Nirk kriminaalasja kokkuleppemenetluses süüdi. Nirk müüs näiliselt SIA UniCredit Leasing Eesti filiaalile kaks harvesteri, mis kuulusid tegelikult LHV Pangale, kes oli need andnud nüüdseks suurimale pankrotistujale Applaford ES Transport & Logistics liisingusse. Nirk esitas Swedbanki plangil võltsitud välismaksekorraldused, et luua SIA UniCredit Leasing Eesti filiaalile mulje harvesteride kuulumisest teisele ettevõttele, mistõttu kandis UniCredit Leasing Eesti filiaal ettevõttele I.V.R. Trans OÜ 595 560 eurot.

Enim pankrotte ettevõtete kohta Saaremaal

Teise koha haaras praamiäriimees Vjatšeslav Leedole kuuluv Saaremaa Laevakompanii, kes jäi ilma riigi dotatsioonist. Ettevõtte pankrotihaldur Veli Kraavi ütles, et seal on klassikaliselt palju tüli ja vaidlemist.

Kraavi märkis, et laias plaanis sai Saaremaa Laevakompaniile saatuslikuks ikkagi see, et nad kaotasid oma liinilepingud ning äriplaani oli üles ehitatud pikema perioodi investeeringutele. "Seal on pigem endiste äripartnerite tülid. Seal on pankrotistunud igasugused vahelülid, mida kasutati laevade soetamisel, ja sellelt pinnalt on väga suuremahulised vaidlused, aga kõik on alles algfaasis," rääkis Kraavi.

Nii oli Leedol oma panus selles, et Saaremaa oli möödunud aastal kõige suurema

pankrotitihedusega maakond: seal pankrotistus kokku kümme ettevõtet ehk oli 2,58 pankrotti 1000 ettevõtte kohta.

Üldistavalt tões Kraavi, et paljudel pankrotijuhtudel on tegemist liiga julge laienemise või investeerimisega, vahel on aga asja taga lihtsalt äritülid või konfliktid näiteks omanike vastuolu tõttu.

Suuruselt kolmas pankrotistuja oli mulu nafta- ja gaasitööstusele metallkonstruktsioone ja seadmeid tootnud E-Profiil, kes on tegutsenud paarkümmend aastat. Ettevõttesse tuli uue omanikuna Technobalt, misjärel tekkis uute ja vanade omanike vahel firma saneerimise ja pankrotini viinud tüli.

E-Profiilile järgneb samuti metallkonstruktsioone tootnud skandaalne pankrotistuja Marsalis Metall. Enam kui 25 miljoni eurose käibega metallitööstus on korduvalt jõudnud ka Äripäeva TOPidesse. Sügisel satus ettevõtte aga maksuameti huviorbiiti.

Maksuameti arvates probleemsete tehingute teine osapool oli praeguseks pankrotistunud ettevõtte Edinet Partner. Väidetavalt rentis Marsalis Metall sellelt tööjõudu ja ostis lisaks näiteks palgaarvestusteenust. Kontrolli käigus jõudis maksuamet aga järeldusele, et tegelikult Edinet Partner Marsalis Metallile töötajaid ei rentinud ning tegu oli tööstusfirma enda inimestega. Lisaks väidetavalt tasumata jäänud tööjõumaksudele näeb maksuamet probleemi ka selles, et Marsalis Metall arvestas nn renditööjõu arvetelt tasuta arvel ka sisendkäibemaksu.

Skandaalselt pankrotistunud ehitusettevõtte Riito läks ajutise pankrotihalduri aruande järgi põhja juhtimisvigade tõttu. Kuri kuulsa Facio järglaseks ristitud Riitol varasid enam polnud, võlgu kogus Riito aga 2,8 miljonit. Ringkonnakohus otsustas lõpetada Riito Ehituse saneerimise, kuna ettevõtetel polnud väljaajaada olla edukas.

20

protsenti oli pankrotistunud ettevõtteid küll mullu vähem, aga maksuvõlad ja maksehäired kasvasid.

turundustreff koolitused

Tehisintellekt ja andmeanalüütika turunduses
Growth hacking, CRO ja müük internetis
Internetiturunduse algajatele
Internetiturunduse asjatundja arenguprogramm

e-maili turundus
google adwords
kodulehe optimeerimine SEO
google analytics
reklaam facebookis
wordpress

www.turundustreff.ee

Võimsad fiiberlaserid.

Tuginedes LCG AJ seeria edule on Amada välja arendanud kolmanda põlvkonna fiiberlaserid, mille 3 kW moodulid on võimsaimad turul. Saadaval kuni 9kW resonaatorid.

PAINUTUSPRESSID | LASERLÕIKEPINGID | REVOLVERSTANTSID | GILJOTIINID | LINTSAED
Helista +372 53 490 600 või saada e-kiri vahur@aider.ee

www.aider.ee

MEDITSIIN

Ortoosiskandaali sattunud firmal taas leping haigekassaga

Ligi kaks aastat tagasi paljastas Eesti Televisiooni saade "Pealt-nägija" mastaapsed skeemid, kuidas meditsiinitarvikute firmad petavad haigekassalt ja sotsiaalkindlustusametilt raha välja.

2017. aasta aprillis lõpetas Eesti Haigekassa lepingud Gadox ASI ja Tervise Abi OÜga, kellest viimasega on haigekassa alates eelmise aasta oktoobrikuust uuesti lepingulistes suhetes.

Toona kahtlustati, et firmad esitavad haigekassale võltsarveid, müües kliendile masstoodangut ja esitades samal ajal haigekassale aga arveid, nagu oleks ortoosid tehtud eritellimuse. Osahinguga Tervise Abi

2017.

aasta aprillis lõpetas haigekassa lepingud Gadox ASI ja Tervise Abi OÜga.

suhtes prokuratuur süü puudumise tõttu kriminaalmenetluse lõpetas.

Aktsiaselts Gadox on praeguseks pankrotimenetluses, aga Tervise Abi sõlmis haigekassaga uue lepingu 2018. aasta oktoobris, kirjutavad Meditsiinuudised.

"Kehitiv RaKS (ravikindlustuse seaduse – toim) regulat-

sioon ei võimalda meil põhimõtteliselt meditsiiniseadmete lepingu sõlmimisest keelduda ja kuna ettevõtte ei tuvastatud ka kriminaalkorras rikkumisi, siis ei olnud ka meil alust keeldumiseks," selgitati Eesti Haigekassast.

Küll aga on haigekassa rakendanud tõhusamaid meetmeid järelevalve tegemiseks. "Möödunud aastal sõlmisime meditsiiniseadmete müüjatega uued lepingud, milles sätestasime senisest oluliselt ulatuslikumalt haigekassa lepingulise järelevalve õigused, näiteks suurema ligipääsu toodete müügi-ga seotud dokumentidele," teatas haigekassa.

ÄRIPÄEV.EE

PANE TÄHELE

Suurimad pankrotid 2018

suurim käive alates 2012, eurodes

Applaford ES Transport & Logistics , veoste ekspedeerimine	33 184 342
Saaremaa Laevakompanii merelastiveo organiseerimine, laevade agenteerimine	29 996 882
E-Profiil metallkonstruktsioonide ja nende osade tootmine	27 036 381
Marsalis Metall metallkonstruktsioonide ja nende osade tootmine	25 620 906
Temyth Grupp sõiduautode ja väikebusside müük	25 187 530
Riito Ehitus elamute ja mitteeluhoonete ehitus	17 077 073
Techexport laadungikäitlus	9 749 935
All Fresh puu- ja köögivilja hulgimüük	8 652 013
Liberty Silver arvutite, arvuti välisseadmete ja tarkvara hulgimüük	5 823 708
WPE Ehitus elamuehitus	5 134 579

TAUST

Ohu märgiga on enamik Saaremaa Laevakompanii osalusega firmasid

Ettevõtte Väinamere Liinid OÜ on viimati esitatud majandusaasta aruanne 2016. aasta kohta ning ettevõtte omakapital on 1,3 miljoni euroga miinuses.

Tartlon Capital OÜ on kustutatud aastal 2015.

Reyna Trade OÜ läks 2018. aasta mai kuus pankrotti. Maksuvõlg on ettevõtte 397 643 eurot.

Dagenhart OÜ läks pankrotti aastal 2017. Maksuvõlg on ettevõtte 155 752 eurot.

Paxton Assets OÜ läks pankrotti 2018. aasta oktoobris. Maksuvõlg on ettevõtte 170 381 eurot.

◀ Ettevõtte Applaford ES Transport & Logistics OÜ juht ja osanik Raivo Nirk sai kolmeks aastaks ettevõtluskeelu. FOTO: EIKO KINK

PANGANDUS

UBS: soovitame Swedbanki osta, kuna juhtum on Danskest erinev

Šveitsi suurpanga UBSi aktisiate analüüsimiseks soovib Swedbanki aktsiat osta, sest rahapesukahtlustuse osas on Danske ja Swedbank nende hinnangul väga erinevad.

UBSi arvates on Swedbanki ja Danske juhtumid vahel neli olulist erinevust. Esiteks riskijuhtimine: Danske Bank on varem teavitanud, et rahapesujuhtumid peamiseks põhjuseks oli grupiülese riskijälgimise puudulik integratsioon. UBSi arvates ei ole Swedbankis see probleemiks.

Teiseks ärimudeli erinevus: Danske Bankil oli UBSi sõnul püsti pandud eraldi äriüksus, et teenindada mitteresidentide kliente, mis viis selleni, et Danske oli mitteresidentide deposiitide turuosa väga suur.

UBSi arvates oli selliste hoiuste turuosa Swedbankil oluliselt väiksem.

Kolmandaks soovib UBS välja, et Swedbank andis võrrel-

des teiste pankadega rahapesu andmehüdroole oluliselt rohkem informatsiooni kahtlastest tehingutest.

Neljanda aspektina oli Swedbankil piiriüleste maksete turuosa oluliselt väiksem kui selle üldine turuosa Eestis ning Danske oli see just vastupidi.

UBS märgib, et kolmapäeval, 27. veebruaril toob Rootsi SVT telekanal välja teise saate Swedbanki puudutavast uurimisest. Nüüd peaks saade keskenduma Swedbanki Venemaa sidemetele.

Swedbank on sisejuurdlust juba alustanud

UBS toob välja, et Swedbank on televisioonis kõlanud süüdistustele vastuseks juba sisejuurdlust alustanud, nii et audiitorfirma Ernst & Youngi tehtav juurdlus esitletakse nõukogule enne 28. märtsi toimuvat aktsionäride korralist üldkoosolekut.

Samuti on juurdlust alusta-

nud nii Rootsi kui ka Eesti finantsinspeksioon, kuid UBS märgib ära, et praegu pole teada, millal võiks selle kohta lisainfot oodata.

UBS toob välja, et Swedbanki aktsia kaupleb Stockholm börsil 8,5kordsel prognoosita- val 2020. aasta kasumil ning 1,5kordsel varade väärtusel 17 protsendi suuruse omakapitali tootlikkuse juures.

See on UBSi sõnul atraktiivne tase võrreldes teiste Rootsi pankade 10,1kordse hinnakasumi suhtarvu, 1,3kordse varade väärtuse suhtarvu ning selle juures 12protsendilist omakapitali tootlikkust näidates.

Esmaspäeval kerkis Swedbanki aktsia Stockholm börsil 1,2 protsenti, 173,40 kroonini. Eelmisel nädalal langes aktsia ligi kahe aasta madalaima tasemeni, makstes kõige madalamas punktis 162,70 krooni.

ÄRIPÄEV.EE

MÜÜA TÖÖTAV PÕLLUMAJANDUSÄRI

- omandis haritavat maad 207 ha
- viljakuivati koos viljakäitlusseadmetega
- tehnika hoiustamise hoone (ehituslune pind 1231m², kõrgus 11,5m)
- loomapidamishoone (ehituslune pind 3287m²,
- katusealune 1200m²

Hooned on remonditud. Vesi tsentraalne, elektri peakaitse 3x63A. Asukoht suure tee ääres, Lääne-Virumaal, 70 km kaugusel Tallinnast. PRIA toetused: ÜPT, KSM, ROH, üleminekutoetus. Hind 1,500 mln. eurot | Lisainfo: +372 510 0407, e-post: estjal2@hotmail.ee

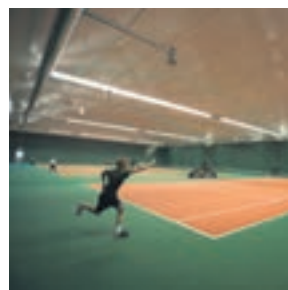
BEST-HALL

KATAB KOIK

www.besthall.com

BEST-HALL - projekteerib, valmistab, varustab ja paigaldab hallid vastavalt kliendi vajadustele

- Best-Hall on paindlik ning mitmekülgne lahendus igasuguste hallide ehitamisel.
- Raamide valmissektioonid paigaldatakse ja kinnitatakse otse asfaltalusele, mille laius võib olla kuni 50 m, või betoonvundamentidele, tagades seejuures vaba silde kuni 100 m.
- Best-Halli saab minimaalse tasu eest demonteerida ja uuele kohale paigutada.
- Best-Halli välisilme võib kujundada tellija individuaalseid soovide arvestades (logod, värvigamma jms).

Best-Hall OY esindus Baltimaades **Best-Hall Baltic OÜ** | Tiit +372 50 94 653 | E-post tiit.kremm@hansahall.com

Best-Hall OY | Yhdystie 3-7, 68300 Kälviä, FINLAND | Tel +372 51 991 092 | E-post: info@besthall.com, kristel.nyman@besthall.com

Haldusteenus
hoitud kinnisvara

AKENDE PESU
-20%
MÄRTSI LÖPUNI!

- Kontorite ja kodude koristus
- Haldusteenus
- Ehitusjärgne koristus
- Eritööd

www.haldusteenus.ee | info@haldusteenus.ee
Telefonid: +372 58 61 61 61 ja +372 56 686 484

TULEMUS

Trigon
taas
kahjumis

Balti börsi lisanimekirjas kauplev Trigon Property Development teenis mullu kahjumit.

Ettevõtte mullu otsest äritegevust ei toimunud. Kinnisvarainvesteeringutega seotud kulud ulatusid napilt 9000 euron, aasta puhaskahjumiks kujunes 28 649 eurot, mis on enam kui neli korda parem 2017. aasta tulemusest, kus kahjum ulatus üle 132 000 euro. Kokku on ettevõtte jaotamata kahjumit 1 miljoni euro ulatuses. Ühingu omakapital oli 1,8 miljonit eurot.

Ettevõttele kuulub 22 hektarine arendusprojekt Pärnu linnas. "Maa väärtuse realiseerimine on planeeritud kas läbi otsese krundi müügi või läbi maaomandi väljaarendamise rendivoogu tootvaks projektiks," ütles Trigon Property Developmenti nõukogu esimees Joakim Helenius.

Aksia pole Balti börsil eriti populaarne: aastane kogukäive ületas napilt 30 000 euro piiri. Praegu kaupleb aktsia 0,52 euro tasemel.

ÄRIPÄEV.EE

KAUBAMAJA

Dividend
pani aktsia
tõusma

Esmaspäeva õhtul teatas Tallinna Kaubamaja, et maksab dividendiks välja 71 senti aktsia kohta. Uudis kergitas eile korralikult Kaubamaja aktsiat.

Ennelõunal oli aktsia tõusnud ligi 3%, 9,28 euro tasemele. Päeva lõpetas aktsia 2% plussis, 9,02 eurol. Tänavu on aktsia kerkunud juba 10%. Siiski jääb hind maha möödunud suve tipust, kui aktsia maksis 10,25 eurot. Aktsiaga kaubeldi 537 929 euro eest, mis on mäekõrguselt teistest aktsiatest rohkem.

Tallinna Kaubamaja teeb aktsionäridele ettepaneku kinnitada ajaloo suurim, 71sendine dividend.

ÄRIPÄEV.EE

TURISM

Aeg Aasia
turisti peale
mõtlemata
hakata

Turistide arv mitmekordistub maailmas lähikümnenditel, selleks et ka Eesti kasvust osa saaks, tuleb end väliskülaliste muutunud eelistuste järgi kohandada.

LIIS AMOR
liis.amor@aripaev.ee

Äripäev

Hoolimata reisijate hulga globaalsest suurenemisest turistide hulk Eestis väheneb. "Eelmisel aastal vähenes Eestisse tulnud välislaste arv 1 protsendi võrra," tõdes statistikaameti juhtivanalüütik Jaanika Ait Äripäeva raadio saates "Arvude taga". Saade valmib koostöös statistikaametiga.

"Sooime turiste käis Eestis 835 000, nende arv majutusettevõtetes vähenes 9 protsenti ja vähenemine on toimunud kaks aastat järjest." Samal ajal maailmas reisijate hulk suureneb. "2016. aastal oli 3,8 miljardit lennureisijat, 2030. aastaks oodatakse juba 7,8 miljardit reisijat," kirjeldas EASI turismiarenduskeskuse direktor Margus Sameli olukorda. "Kõik numbrid kahekordistuvad hirmuäratavalt kiiresti, kõige kiiremini kasvab Aasia turistide arv ning OECD hinnangul mõjutab see meid juba täna, siin ja praegu," kirjeldas Sameli potentsiaali, millest ka Eesti võiks osa saada.

Põhjuseid on mitu

Ühe turistide Eestist eemale jäämise põhjusena nimetab Sameli kõrgeid aktsiise ning Eesti hinnataseme kerkimist. Siiski pole tegemist peamise argumentiga, miks soomlane mujale vaatab. "Majandusel läheb hästi, inimestel läheb hästi ja nii reisitaksegi tihedamini ja kaugemale," viitas ta sellele, et majandusliku kindlustunde kasvades vaadatakse lihtsalt turismisihtkoha valikul naabrist kaugemale. "Võetakse ette Lõuna-Euroopa ja Aasia," nentis ta.

Ühe soomlasi pelutava põhjusena on nimetatud eestlaste vähenevat soome keele oskust. Sameli selles suurt probleemi ei näe. "Soomlasi on 5,5 miljonit, vanem elanikkond võib-olla tõesti ei räägi teisi keeli, kuid noorem põlvkond saab igal pool ka teistes keeltes hakkama," oli Sameli veendunud. "Samas tasub meele pidada, et kui tahame kellelegi midagi müüa, siis eeldatakse, et suudame talle tema emakeeles vähemalt tere öelda."

Lisaks soomlastele huvitab Eestit nagu teisigi riike Aasia turiside arvu kasv, mis on Aida sõnul alates 2002. aastast pidevalt tõusnud. Eesti sihib rikkamapoolset Hiina turisti, kuid Sameli sõnul ei olda veel nende vastuvõtmiseks valmis. "Hiina turist sõõb Eesti toitu hea meelega, kuid me peame olema valmis selleks, et maitsestame seda nende tarbeks teismoodi – peame õppima, kuidas Hiina turiste vastu võtta," nentis Sameli. Samuti tuleks tema hinnangul mõelda sellele, et isegi kui meie teenindajad ei räägi hiina keelt, võiks klientidele pakkuda hiinakeelse menüü.

Väiketegijate võimalus

Selleks, et turistid Eestisse tuleksid, peab sektor olema pidevalt valmis kohanema väliskülaliste eelistuste muutumisega. Näiteks tuleb silmas pidada, et pakettreisid kaotavad üha enam populaarsust. "Inimesed tahavad aktiivselt kohalikust elust osa võtta," rääkis Sameli. "Enam ei taheta, et kõik asjad tehakse ette ja taha ära," kinnitas ekspert.

Selles trendist saavad kasu lõigata eelkõige just väikeettevõtjad. "Kuna turistide elamustest moodustab suure osa toit ning nad tahavad nautida kohalikke restorane ja kul-

▲ Aasia turistide arv kasvab kogu maailmas. Eesti võiks sellest kasvust osa saada.
FOTO: ANDRAS KRALLA

7,8
miljardit lennureisijat oodatakse maailmas aastaks 2030. Kolme aasta eest oli neid 3,8.

tuuri, siis väikestel ettevõtetel on parim võimalus pakkuda autentsust," soovitas Sameli. "Näiteks on meil Eestis UNESCO pärandi suitsusaun, kust ei saa küll rahvamasse läbi lasta, kuid sellegipoolest on see eesti kultuuri tutvustajana turistidele ülioluline."

Sameli kinnitusel läheb maapiirkondades tegutsevatel turismisektori ettevõtjatel väga hästi ning 80 protsenti turismiteenuste pakkujatest on mikroettevõtted, kel turism pole põhitegevus. Ekspert näeb arenguruumi eelkõige selles, et turismi saaks võtta põhitegevusalaks. "Sagedasti jääb turistil maapiirkonnas maja broneerimine sellele taha, et peremees peab parasjagu kusagil mujal lund lükkama," viitas ta sellele, et muude tööülesannetega hõivatud olemine võib osutuda probleemiks.

Väikeettevõtjaid toetab ka EAS. Sameli

ARVUTIKIIRABI

- ARVUTITE HOOLDUS JA REMONT
- HOOLDUSLEPINGUD
- SERVERITE MÜÜK JA LAHENDUSED
- ARVUTITE JA LISASEADMETE MÜÜK

Asume: Riia 130, Tartu
Telefon: +372 55 962988
E-post: info@abi.ee
Veeb: http://www.abi.ee
E-pood: http://pood.abi.ee

Meie teame lahendusi teie arvuti probleemidele!

Erinevate kaubaaluste ja pakkekomponentide tootmine, HT töötlus
kaubaalused.com
Telefon 51 05 565
investor@invester.ee

PVC HALLIDE MÜÜK, TOOTMINE JA PAIGALDUS

Jaanus Laane 50 66 284, info@finest-hall.com

FINEST HALL
www.pvc-halli.fi

toob näite Visitestonia e-akadeemiast, mis õpetab enda turundamist. "Tänapäeval on oluline sotsiaalmeedias aktiivne ja pildil olla," rõhutas Sameli. EAS aitab ka väliskülastajate Eestisse toomisega.

Oluline ka siseturism

Sameli soovib tähelepanu pöörata ka siseturismile. "Siseturism kasvab," kinnitas ta. Sama meelt on ka statistikaameti analüütik Helga Laurmaa, kelle sõnul aitab siseturismi arengule kaasa meie riigi majandusolukorra paranemine. "Kui Eesti elanike sisereise vaadata, siis peamiselt reisitakse Tallinna, Pärnusse ja Tartusse," nimetas ta sihtkohti. Seejuures on kolm linna siseturistile võrdset olulised.

Margus Sameli toob hea näitena Tartu linna, kus üheks tõmbenumbriks on kuju-

nenud Eesti Rahva Muuseum. Samuti nimetas ekspert Pärnu spaakultuuri, mille õit-sengu nimel on sealne turismisektor Soome suunal tööd teinud. Sellest kõigest võidavad ka majutusteenust pakuvad väikeettevõtjad või investorid, kes näiteks Airbnb kaudu lühiajalist ööbimisvõimalust pakuvad.

KUULA
Äripäeva
raadio 92,4

"Arvude taga" oli eetris 13. veebruaril.
raadio.aripev.ee

PANGANDUS

Euroopa Kohus tühistas Läti keskpanga juhi tagandamise

Euroopa Kohus otsustas, et Läti otsus tagandada ametist korruptsioonis kahtlustatav keskpanga juht Ilmars Rimševics on tühi, Läti ühtegi veenvat tõendit tõsiste üleastumiste kohta kohtule ei esitanud.

Nimelt kõrvaldas Läti eelmise aasta veebruaris Rimševicsi keskpanga presidendi kohalt ning keelas tal riigist lahkuda. Need meetmed määrati Rimševicsile seoses altkäemaksu ja korruptsiooni eeluurimisega.

Euroopa Kohus märkis, et keskpankade juhatajate sõltumatuse tagamiseks kuuluvad

sellised kaasused Euroopa Kohu kohtualluvusse. Kui tegemist on ajutiste käskudega, siis peab ikkagi Euroopa Kohus kontrollima, kas need on põhjendatud.

Rimševics kinnitas kohtule, et ei ole talle süüks pandud tegusid toime pannud ning Läti riik ei ole talle tõendeid sellise tegevuse kohta esitanud. Lisaks Rimševicsi ärakuulamisele palus kohus Lätis esitada täiendavaid tõendeid talle süüks pandud tegude kohta, mida kohtule ei esitatud.

Seejärel otsustaski kohus, et piisavate põhjenduste puudu-

mise tõttu ei ole Rimševicsi tagandamine õiguspärane.

Mullu veebruaris otsis Läti korruptsioonitõrjeamet KNAB läbi Läti keskpanga juhi Ilmars Rimševicsi kontori ja kodu. Teda kahtlustati krediitiasutustelt altkäemaksude väljapressimisele kaasaaitamises.

Läti prokuratuur selgitas hiljem, et Rimševics aitas Trasta komercbankal ette valmistada ettekandeid, mida esitati finants- ja kapitalituru komisjonile. Vastu sai ta hinnalise reisi Kamtšatkale.

ÄRIPÄEV.EE

EAS ja Eesti Meretööstuse Liit kutsuvad ettevõtteid osalema rahvusvahelisel paadimessil

boot 2020

18.- 26. jaanuaril 2020
Düsseldorffis Saksamaal.
www.boot.de

Eesti ühisstendile ootame osalema ettevõtteid, mis tegelevad purje- ja mootorpaatide, kanuude, jahtide jm väikelaevade ning nendega seonduva varustuse tootmise ja müügiga, samuti erinevate veespordiga seotud toodete ja teenuste pakkumisega.

Osalemissoovist palume teatada hiljemalt
1. aprilliks 2019.

Ühisstendil osalejate arv on piiratud.

Lisainfo ja registreerumine:

Piret Loorand

Eesti ühisstendi projektijuht

Tel 627 9507

Piret.Loorand@eas.ee

www.eas.ee/messid

Messil osalemist kaasrahastab
Euroopa Regionaalarengu Fond.

EAS
Enterprise Estonia

— ANNO 1948 —

РУССКИЙ ТЕАТР ЭСТОНИИ VENE TEATER

08.03 ESIETENDUS OLÜMPIA

MÄRTS

01. 03 R 19.00
02. 03 L 18.00
02. 03 L 18.00

TÄHTIS ON OLLA TÕSINE / O. Wilde (Ss)

VIIMANE KORRUS / V. Zaykin (Ss)

ÄRA IMESTA KUI TULLAKSE SÜÜTAMA SINU MAJA / P.Demirski (Vs)

03.03 P 12.00

PIPI PIKKSUKK / A. Lindgren (Ss)

03.03 P 18.00

TULI MEES NAISE JUURDE / S. Zlotnikov (Ss)

03.03 P 18.00

KURITÖÖ JA KARISTUS / F. Dostojevski (Vs)

06. 03 K 19.00

VENE UNENÄOD / A. Ponizovski (Vs)

07. 03 N 19.00

OMON RA / V.Pelevin (Vs)

08. 03 R 19.00

ESIETENDUS / OLÜMPIA / O.Muhhina (Ss)

09. 03 L 18.00

KOSMONAUTIKA PÄEV / J. Ungard (Vs)

09. 03 L 18.00

OLÜMPIA / O.Muhhina (Ss)

10. 03 P 18.00

EESTI MATUS / A.Kivirähk / (Ss)

10. 03 P 18.00

OMON RA / V.Pelevin (Vs)

12. 03 T 19.00

SONIMINE KAHELE / E. Ionesco (Vs)

13. 03 K 19.00

HÄDA MÕISTUSE PÄRAST / A. Gribojedov (Ss) %

13. 03 K 19.00

VIIS ÖHTUT / A. Volodin (Vs)

14. 03 N 12.00

MUINASJUTT TSAAR SALTAANIST / A. Puškin (Ss)

14. 03 N 19.00

PARDIJAHT / A. Vampilov (Vs)

tõlkega eesti keelde

kassa: 611 4911 / veneteater.ee

SUURBRITANNIA

May loobub leppeta Brexitiga ähvardamisest

Suurbritannia peaminister Theresa May välistab leppeta Brexiti, millega ta seni üritas parlamenti panna lahkumiseleppetele alla kirjutama, sest vastasel juhul ähvardab teda valitsuskriis.

KRISTJAN PRUUL
kristjan.pruul@aripaev.ee

Äripäev

Jaauanuaris parlamendis hävitava kaotuse saanud May on jätnud lahti võimaluse, et lahkumiseleppetele heakskiitu saamata lahkub Suurbritannia Euroopa Liidust 29. märtsil ilma igasuguse leppeta. See on kasvatanud ohu, et euromeelsed ministrid astuvad lihtsalt tagasi, nii suureks, et peaminister kavatseb ametlikult kinnitada, et nn karmi Brexiti ei tule.

Daily Maili andmetel ähvardas peaministri tagasiastumisega tervelt 15 ministrit.

Financial Timesi andmetel määrab Theresa May parlamendis viimaseks hääletamiseks 12. märtsi, sellal kui ta üritab Euroopa Liidu esindajaid veenda, et liri piiriga seotud varulahendus ei saa olla Suurbritannia tähtajatu jäämine ELi tolliruumi.

Juhul kui parlament peaks ka siis lahkumisleppe tagasi lükkama, kavatseb May päris viimasel hetkel, 29. märtsil, panna hääletusele, kas lahkuda leppeta või küsida

▲ Lisaks mässule valitsuses ähvardab Suurbritannia peaministri Theresa Mayd parlamendi initsiatiiv võtta Euroopa Liidust lahkumine hoopis seadusandjate kontrolli alla. EList lahkumine hoopis seadusandjate kontrolli alla, FOTO: REUTERS/SCANPIX

Euroopa Liidult lahkumisleppe ratifitseerimiseks lisaaga.

Reuters juhib tähelepanu sellele, et lisaks mässule valitsuses ähvardab Mayd parlamendi initsiatiiv võtta Euroopa Liidust lahkumine hoopis seadusandjate kontrolli alla.

Uudised lahkumise võimalikust edasilükkumisest kergitasid naela kurssi dollari suhtes protsendi võrra, möödunud oktoobri tasemele.

Opositsioon toetab uut referendumit

Opositsiooniline tööpartei teatas esmaspäeval, et toetab Euroopa Liidust lahkumise kinnituseks uue referendumi korraldamist. Sellega valis opositsiooniliider Jeremy Corbyn küll ühe poole, kuid mingit kasu ei tõuse sellest ühelegi poolele, sest EList lahkumise pooldajad ja vastased on pooleks nii tööparteis kui ka valitsevate tooride seas, sama kehtib ka nende parteide valijate kohta. Nii konservatiivid kui ka tööpartei olid seni kinnitanud, et austavad referendumil saadud lahkumist kinnitavat otsust.

Financial Times kirjutab, et ka nüüd on paljud tööpartei poliitikud seda meelt, et Brexitiga seonduv tuleks kiirelt selja taha

jätta, Euroopa Liidust lahkuda ja keskenduda valijatele kõige olulisematele küsimustele, nagu kasinuspoliitika, sotsiaalsüsteemi kärped ja stagneeruvad palgad.

Põhjuse, miks tööpartei on otsustanud ühe poole kasuks otsustada, võiks otsida ka möödunud nädalal toimunud erakonnast lahkumistest, kui käputäis vähetuntud parlamendisaadikuid lahkus nii tööparteid kui ka konservatiivide ridadest, et moodustada uus iseseisev saadikute rühm.

Teist referendumit pooldab parlamendis heal juhul mõni tosin konservatiivi ning tööpartei enda ridades on kümneid rahvasaadikuid, kes tulevad kindlalt liidust lahkumise poolt hääletanud valimispiirkondadest. Viimaste toetust referendumile oleks samuti raske oodata, lisab Briti ärielt.

EL ootab brittide ettepanekuid

Lisaks pidevale kordamisele, et pall on brittide poolel, teatas ELi ülemkogu president Donald Tusk esmaspäeval pärast Sharm el-Sheikhis Theresa Mayga kohtumist, et Suurbritannia liidust lahkumise edasilükkamine on ratsionaalne tee, sest enamuse toetust lahkumisleppele praegu ilmselgelt ei ole.

EELARVE

Riigieelarve jäi mullu plussis

Riigieelarvesse kogutud tulude ja tehtud kulude vahe oli mullu 50 miljoniga plussis.

Rahandusministeeriumi esialgsel auditeerimata andmetel kasutati 2018. aastal riigieelarves kavandatud kuludest ja investeeringutest 10,11 miljardit eurot ehk 93,4% plaanitud aasta eelarvest. Sealhulgas kasutati välisloetusi 774,6 miljonit ehk 72,8% plaanitud. Tulusid sai riik 10,16 miljardit ehk 98,6% plaanitud, teatas ministeerium.

Valitsuse tehtud investeeringud ja antud investeeringutoetused jäid 460 miljoni euro pii- rimaile, suuremate objektide kulus riigimaanteedele 162 miljonit, kaitseministeeriumi objektidele 32 miljonit ja sisekaitseakadeemia ning riigikoolidele mõlemale 12 miljonit.

5 miljardit eurot läks eelarves toetusteks, 3 miljardit anti edasi kohalikele omavalitsustele, haige- ja töötukassale, töötasudeks ja majandamiskuludeks läks 1,5 miljardit eurot.

Riigieelarve kogukuludest moodustasid välisloetused 1,06 miljardit eurot ehk 10%. Välisvahendite kogumahust moodustasid ligi 80% ELi programmi- ajavahemiku 2014–2020 struktuuri- ja investeerimisfondid.

Likviidseid finantsvarasid oli riigikassas aasta lõpu seisuga 1,09 miljardit, millest likviidsusreserv 647 miljonit, omandireformi reservfondis 29,6 miljonit ning stabiliseerimisreserv 411,5 miljonit. 2017. aastaga võrreldes vähenes riigikassa hallatavate likviidsete varade maht 67,3 miljonit (5,8%). Likviidsusreserv vähenes 71,1 miljonit (9,2%), stabiliseerimisreserv 0,7 miljonit (0,2%) ning omandireformi reservfond suurenes 4,5 miljonit (18,1%).

ÄRIPÄEV.EE

KOLIMISTEENUSED

Tel 613 9737, 503 6450 | ava@ava.ee | www.ava.ee

ÄRIPINDADE MÜÜK | ÜÜR | ARENDUSED

KRISTI LEIDSAAR
Kinnisvaramaakler

Gsm: +372 5560 3055
E-post: kristi@skanton.ee

www.skanton.ee

Wiru Uks Tallinn OÜ

Tel 50 44 798 • wu@wu.ee
Vaata lisaks www.wu.ee

GARAAŽIUKSED | VOLDIKUKSED | RULLUKSED
KVALITEETSELT JA HOOLEGA!

Pärnu Finantskonverents

11. – 12. aprill 2019
Pärnu Kontserdimaja

Kasvame
põhjatahjeni!

Finantsjuhtide tähtsaim kohtumiskohaks
Registreeru kohe!
SOODUSHIND
28. veebruarini 2019

Toetajad: Optima

LHV i CREDITINFO Telia

ORACLE NETSUITE Fitek 7Kohvipoissi

Korraldajad:

Finantsuudised Äripäev Pärnu Konverentsid

pood.aripaev.ee/finantskonverents-2019

KOMMENTAAR

Koolidesse
tehnorestart!

Et tehnoloogiline innovatsioon koolidesse kiiremini jõuaks, on vaja korralikku taristut ehk head internetiühendust, pädevaid õpetajaid, kel on julgust uusi lahendusi katsetada, ja häid õppematerjale ning viimaks sedagi, et väärt kogemusi ka kolleegidega jagataks.

Kooli vaatenurgast on üks suuremaid takistusi haridustehnoloogide nappus. Haridustehnoloog, kes enamasti on õpetaja ettevalmistusega ja tehnoloogilisi võimalusi tundev koolitöötaja, vastutab tehnoloogia targa kasutamise eest koolis. Kui paljudes koolides selline inimene olemas on, puudub meil täpne ülevaade – kuna haridustehnoloogi palkamine pole kohustuslik, ei koguta ka riiklikku statistikat. Ent kui arvestada, et igal koolil peaks vähemalt poole kohaga haridustehnoloog olema, vajaksid saadaolevate andmete põhjal üldhariduskoolid selleks umbkaudu 6 miljonit eurot lisaraha.

Digimaterjalid vajavad uuendamist

Suur teema on kvaliteetsed digiõppematerjalid. Alles sel õppeaastal oleme jõudnud nii kaugele, et koolidele sai kättesaadavaks suurem valik digitaalsete õpikuid ning e-teste. Tiigrihüppe algusaegadel löid õpetajad palju õppematerjale ohinapõhiselt, aga küllap on aus tunnistada, et suuri muutusi ainult entusiasmi abil elus ei hoia. Digimaterjalid vajavad järjepidevat uuendamist, aga kokkulepe, kuidas seda täpselt korraldada, alles kujuneb.

Oma osa selles, miks tehnoloogiauuendused haridusse nii aeglaselt jõuavad, on väljakujunenud harjumustel. Haridusasutused on pigem konservatiivsed ja muutused ei saa seal väga kiiresti toimuda.

Üha rohkem on õhus märke sellestki, et ka terve hulk lapsevanemaid sooviks innovatsiooni takistada. Laste liiga pikk internetis veedetud aeg on suur probleem, ent nutivahendite keelamine tunnis pole lahendus – nii teeme karuteene laste tulevikule. Selle asemel oleks vaja leida rohkem võimalusi tehnoloogia targaks kasutamiseks ning piirata võiks üleliia suurt meelelahutusliku nutisisu tarbimist.

Koole tuleks toetada ja julgustada uusi lahendusi proovima. Et õpetajaid inspireerida, avaldas HITSA äsja koolirahvale mõeldud Tehnoloogiakompassi, mis on täienev ülevaade tehnoloogiarendidest koos ekspertide soovustega, milliseid neist peaks koolis õpetama ja kuidas saaks neid koolielus rakendada. Innovatsioon peab kiiremini koolidesse jõudma. Praegune õppekavade arendamise protsess on selleks liiga pikk – uuenduste õppetöösse jõudmine võib võtta aega kuni 10 aastat.

HELI ARU-CHABILAN
Hariduse Infotehnoloogia
Sihtasutuse juhatuse esimees

„Üha rohkem on õhus märke sellestki, et ka terve hulk lapsevanemaid sooviks innovatsiooni takistada.“

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused:
pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: raadio.aripaev.ee

Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuguste korral ajalehe sisu kohta võtte pöörduda Pressinõukogusse. pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Vajame biomajanduse arengukava

Põhjamaade eeskujul peaks biomajandust arendama koostöös teaduse, ettevõtluse ja riigi vahel ning koostama vasta-va arengukava.

Biomajandus on eestlastele uus mõiste. Ilmestab seda kas või seegi, et kui lapata praegusel valimiseelsel ajal erakondade valimisprogramme, leiab biomajanduse kui sõna vaid kahe erakonna plaanist. Samas koondab biomajandus vanu häid ja tuntud valdkondi, nagu näiteks põllumajandus, kalandus ja metsandus.

Kuid kõlaval uuel mõistel on ka uus mõõde – biomajanduse all mõeldakse eelkõige mainitud valdkondade ja nende bioloogiliste ressursside säästlikku ja loovat kasutamist. Biomajandus tarbib bioloogilist loodusvara selle taastumise piires, kuid samas ei kahjusta tootmine looduskeskkonda ja seeläbi ka inimest.

Samuti on biomajanduse käigus tekkivad materjalid ja jäätmed aluseks uute toodete ja teenuste tootmisele.

Tarbimiskäitumine peab muutuma

Samas ei saaks me näiteks asendada praegust fossiilsel toorainel põhinevat tööstust sedamaid ja sada protsenti bioloogilise toorainega, vaid muutuma peab ka tarbimiskäitumine.

Praeguseid tarbimismustreid arvestades ei jätkuks ka kõige efektiivsemas biomajanduses selleks ressursse – ei põldu, metsa, maad ega vett, et katta kõikide sektorite vajadus. Siin tuleb mängu ka bioma-

KAIDI KAARET
Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna
Keskuse nooremekspert

KAJA PETERSON
Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna
Keskuse programmijuht

„Teadusasutused ning ettevõtjad peavad saama teha efektiivset koostööd nii, et parimad teadmised jõuaksid tootmisesse.“

janduse oluline tahk, mis katub ringmajanduse põhimõtetega – samuti on tähtis leida kasutus tootmisprotsesside jääkidele ja anda prioriteet toodetele, millel on suurem liandväärtus.

Võttes näiteks puidu, siis teame, et Eesti on üks Euroopa suurimaid palkmajade tootjaid ning eksportijaid. See on biomajanduse kriteeriumite järgi väga hea ressursikasutus, kuna loob lisandväärtust ning seob süsiniku tootesse väga pikaks ajaks, selle asemel et see kohe näiteks kütusena ära põletada.

Uuringute kohaselt võib ehituses ühe tonni puidu kasutamine tonni betooni asemel vähendada süsinikdioksiidi heitmeid keskmiselt 2,1 tonni võrra kogu olelusringi ehk toote elutsükli lõikes. Samas saab puidu puhul ka tootmisjääke ning vähemväärtuslikku osa kasutada selleks, et energiat toota. Tõsi, puidu põletamine peaks puidu kasutamisel olema pigem viimane, mitte esimene eesmärk. Sellele peaks eelnema näiteks puidukeemia.

Aitab maapiirkondi

Biomajanduse oluline potentsiaal peitub ka selles, et valdkond pakub võimalusi maapiirkondades töökohtade loomiseks, äärealade majanduse elavdamiseks ning tööstuse tänapäevastamiseks.

On ju Eestis piisavalt looduslikku toorainet, näiteks hea mullaviljakus Kesk-Eestis, metsarikkus Lõuna- ja Ida-Eestis ning head võimalused kalan-

duseks Lääne-Eestis. Samas tuleb silmas pidada selle loodusvara teisi kasutus- ja hoiuvajadusi, näiteks looduskaitset ja loodusturismi.

Kolmikheeliksi lähenemine

Põhjamaade eeskujul on aga biomajanduse võimaluste arendamisel oluline silmas pidada kolme sammast, mida Skandinaavia maades nimetatakse kolmikheeliksi lähenemiseks: see on koostöö teaduse, ettevõtluse ning riigi vahel. Teadusasutused ning ettevõtjad peavad saama teha efektiivset koostööd nii, et parimad teadmised jõuaksid tootmisesse. Selleks on vaja nii ettevõtjate kui ka riigi tuge.

Arvestades naaberriikide edusamme biomajanduse edendamisel, tuleb ka Eestis leida teid biomajanduse teraviklikuks arendamiseks.

Selleks on parim viis riiklik biomajanduse arengukava, kus riik seab eesmärgid, mida hakatakse toetama ja mille poole üheskoos püüdlema. Samas on olemas hiljuti vastu võetud Euroopa Liidu biomajanduse strateegia, mille tuules tuleks igal liikmesriigil, ka Eestil, kohaliku potentsiaali ja vajaduse põhjal valdkonna poliitika ise välja töötada.

See aitaks anda ettevõtjatele ja teadlastele selge signaali, milliseid tegevusvaldkondi ja tootmis põhimõtteid peab riik oluliseks.

BIOMAJANDUSE TULEVIKU VÕTAVAD
EKSPERIDID, ETTEVÕTJAD JA POLIITIKUD
LUUBI ALLA HOMME OLÜMPIA HOTELLIS
TOIMUVAL KONFERENTSIIL

EDUKAS EESTI

Häkaton IT-riigihangete asemele

Asendame IT-riigihangete bürokraatliku menetluse digiriigile sobiva häkatoniga, millel sünnib paari päevaga toimiv ja testitav tooteidee ning selgub parim pakkuja.

2018. aasta detsembris korraldas majandus- ja kommunikatsiooniministeerium koos Garage48ga esimese digiriigi häkatoni, millel valmisid 48 tunniga toimivad prototüübid.

Paarkümmend Eesti teravamat erasektori tarkvaratüümi otsisid kitsaskohtade lahendusi – näiteks, kuidas optimeerida ühistranspordisüsteemi, automatiseerida riigivara müüki või lihtsustada inimeste suhtlust riigiga.

Üritusega leiti lahendused paljudele riigi muredele ning nii mõnigi küsimus sai lausa mitu alternatiivset lahendust.

Näiteks Helves tegi häkatoniil valmis esimese versiooni kaitseväge formerimise süsteemist, mis annab üksuste täitumusest ja varustuse kättejagamisest digitaalse ülevaate.

Sarnaselt võiks edaspidi korraldada ka IT-riigihankeid: riik saab kahe päevaga kätte toimiva ja testitava tooteidee

MARKUS KARILEET
tarkvarafirma Helves arhitekt

„Tellijal tekib väga hea võimalus hinnata täitja kompetentsi reaalse töö ja tulemuse, mitte paberi järgi.“

(ingl MVP – *minimum viable product*) ning selge arusaama, kes töö reaalselt kõige paremini ära teeb.

Praegune riigihangete süsteem ei anna tegelikult alati selgust meeskonna kompetentsist ja sobivusest tellijaga.

Riigihangete korda tuleb täiendada

Kuna häkatonidel on hästi lühike ajaraam ning lahenduse keskne fookus, siis tehakse selle aja jooksul valmis testitav

tooteidee, mis peaks ära lahendama tellija suurima murekoha. Lühike ja konkreetne ajaraam sünnib ka tellijat rohkem mõtlema tegelikule põhiprobleemile, mida lahendada.

Seega võiks IT-süsteemide riigihangete korda täiendada. Riigihanke protsess võiks alata edaspidi häkatoni vormis, kus omavahel konkureerivad täitjad realiseerivad näiteks 48 tunni jooksul tellija probleemipüstitust.

Lõpptulemusena saab tellija hinnata, milline lahendus on sobivaim, milline täitja haarab tema soove lennult, ning see ettevõtte osutubki parimaks pakkujaks.

Häkaton-hange tasub ära

Tellijal tekib väga hea võimalus hinnata täitja kompetentsi reaalse töö ja tulemuse, mitte paberi järgi. See hoiaks omakorda kokku palju luhtunud hangetele kulunud raha (kui võitja ei suuda tegelikult lahendust valmis teha).

Praegu kulub tarkvarafirmal hanke pakkumise tegemiseks keskmiselt suurusjärgus 15 000 eurot. Suuremate hangete puhul kordades rohkem. Kui häkatoniil osaleb viie-

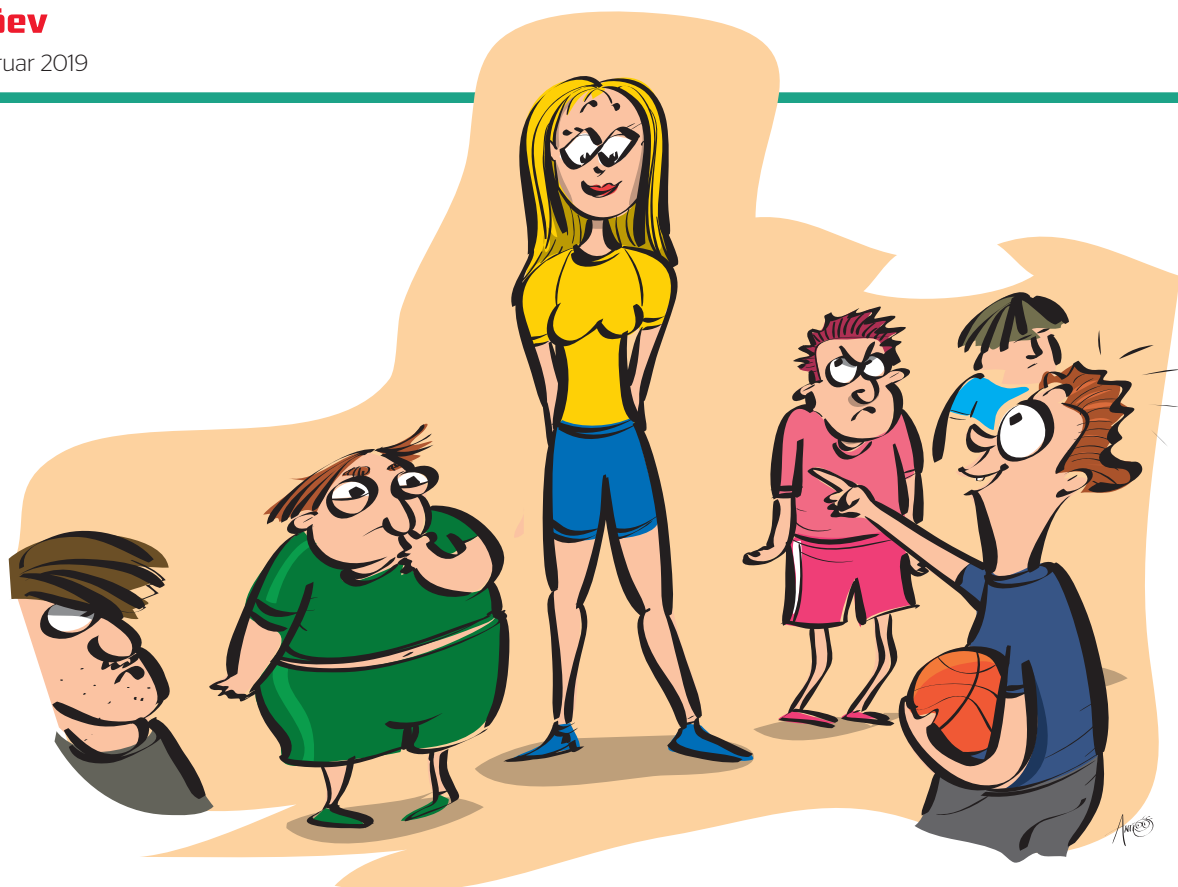
liikmeline meeskond 48 tunniks 60eurose tunnitasauga, siis on selle kulu 14 400 eurot. Nädalate- või kuudepikkune ettevalmistus asendub lühikese pingutusega nii tellija kui ka täitja vaates.

Paremal juhul saaks tellija selle esialgse lahenduse võtta ka kasutusele, mis loob neile esmalt väärtust ja hoiab raha kokku. Järgnevad arendussoovid lepatakse poolte vahel jooksvalt kokku prioriteetide järgi.

Mõistagi peab selliseks lähenemiseks olema ette määratud ühtsed mängureeglid. Innovatsiooni toetavate hangete menetlusviis võimaldaks seda ka praeguse seaduse kontekstis korraldada.

Suures plaanis suurendab häkaton-hange nii loovust kui ka efektiivsust – enam pole fookus sellel, kes suudab suurema paki dokumente kokku ajada, vaid võidab see, kes tegelikult suudab töö kõige paremini ära teha.

ARTIKKEL ILMUB ADVOKAADIBÜROO
COBALT, EESTI GAASI, HARJU ELEKTRI,
SILBERAUTO, TALLINNA KAUBAMAJA JA
ARIPÄVA ARVAMUSKONKURSI EDUKAS
EESTI RAAMES.

JUHTKIRI

Äripäev annab hääle Reformierakonnale

Eesti majanduse pikaajalist head käekäiku silmas pidades soovime toetada Reformierakonda.

Eesti valib taas riigikogu. Avaliku arvamuse uuringud näitavad iga hääle kaalu valimiste võitja või tulevase võimuliidu küsimuses. Senine valimisaktiivsus on olnud eelmise korraga võrreldes suurem. Kutsudes valijaid kodanikukohust täitma, soovib Äripäev ühiskonna jõukust, turvatunnet ning selle vältimatu eeldusena Eesti majanduse head käekäiku silmas pidades toetada Reformierakonda.

Avatus, vabadus, haritus ja innovatsioon, millest Reformierakond valimisprogrammis räägib, on olulised märksõnad. Kuid sõnad ilma tegudeta on tühjad, nagu vasakule ja paremale loobitud kateta valimislubadused. Reformierakonnal tuleb olla nime ja liberaalse ilmavaate vääriline ehk reformid olgu nii vastutus kui ka kohustus. Suutlikkus ja eeldused pika pingi ning uue juhi kujul on olemas.

Opositsioonis veedetud ajast pole piisanud, et tulla välja 17 aastat kestnud võimujal tekkinud mugavustsoonist. Valimisvõit annaks erakonna juhile Kaja Kallasele mandaadi mitte ainult tegusa valitsuse moodustamiseks, vaid aitaks kindlustada positsioone erakonnas, et vältida mandumist enesega rahulolevasse peenhäälestusse, mille peamine eesmärk oli

võimul püsimist kindlustada. See on olnud peapõhjus, miks Äripäev sai juhtkirjas anda oravatele valimiseelistuse viimati 2003. aastal. Isamaa (IRL), keda oleme enim soovitanud, on EKREga võideldes upunud sallimatuse sohu. Neli aastat tagasi lootsime Vabaerakonnalt panust tulmunud tagatubade puhastamisel. Osaliselt ootus täitus, kuid valitsusest kõrvale jättes kaotati pind jalge alt.

Võitja vastutus

Ettevõtjad ja juhid ootavad Reformierakonnalt tulevikku suunatud ideid ja värke mõtlemist, näiteks ministrikohtade täitmisel. Riigireform tuleb ellu viia, ettevõtlus- ja majandusvabadus peavad olema kesksed, maksusüsteem selge, tegeleda tuleb tööjoomaksude vähendamisega, kehtestada sotsiaalmaksu lagi, mis stimuleeriks ettevõtjaid tasuvaid töökohti looma. Soovime, et Reformierakond lõpetaks jäärapäiselt madala laenukoormusega riigi maailmarekordi püüdmise ning ei kardaks emiteerida riigi võlakirju, mis oleksid suunatud pikaajalist kasu toovatesse projektidesse, nagu haridus ja teadus.

Reformierakonna liidritel lasub vastutus isiklikku eeskuju näidates toetada si-

sukat avalikku debatti ja arvamuskultuuri. Vene kaart, arrogants ja solvangu poliitiliste konkurentide aadressil ärgu olgu väärka liberaalse erakonna käekiri.

Keskerakonna majanduspoliitilised valikud ei võimalda neid toetada peaministriparteina. Jüri Ratase juhtimisel on samas näidatud võimet teha poliitilisi kompromisse ja neid ka oma valijatele seletada. See teeb nad arvestatavaks koalitsioonipartnerina.

Valimiseelistust andes kaalus Äripäeva toimetust tõsiselt Eesti 200 plusse-mi-nuseid. Riigikogus võiks olla rohkem erakondi, ka on Eesti 200 programm positiivne, tulevikku vaatav ja ettevõtjasõbralik. Samas puudub Eesti 200-l seosmine kindlus enda kui poliitilise jõu tuleviku suhtes. Ehk siis ei tea valija, kellele või millele see hääle öieti läheb. Või läheb üldse kaotsi.

Kui Eesti 200 suudab end tõsiselt võetavana näidata, vältides Vabaerakonna saatust, võib nelja aasta pärast valimiseelistus ka neile kuuluda.

LOE ÄRIPÄEVAST

Kaanelugu "Ettevõtjate kolm soovi uuele valitsusele" tänases lehes lk 4-5

REPLIIK

Miks Äripäev juhtkirjas oma valimiseelistuse ütleb?

Erinevalt kõigist teistest Eesti ajakirjandusväljaannetest annab Äripäev juhtkirjas valimissoovituse. Oleme teinud seda juba veerandsada aastat. Miks?

Meie meelest peab ajakirjandusväljaandel oma arvamus olema. Valimissoovitusega põhjendame oma maailmavaadet, aidates niimoodi ka lugejal otsust teha. Jah, oleme juhtkirjaliselt eelistanud ka sotsiaaldemokraate, kuid seda kohalike valimiste eel. Riigikogu valimistel oleme eelistuse andnud alati erakonnale, kelle maailmavaade ettevõtlusele,

MEELIS MANDEL
Äripäeva peatoimetaja

» **Valimissoovituse andmine ei tähenda, et toimetust asuks selle erakonna positsioonidele.**

riigi rollile ja isikuvabadustele on sarnane meie omaga.

Õelda enne valimisi välja, kelle poolt soovime hääletada, läheb hästi kooskõlla meie lipukirjaga "ausalt ja kartmatult". Me ei varja oma eelistust ja me ei kardaks, kui selle väljaütlemine kellegi arvamusga vastuollu läheb.

Seega teine eesmärk on tekitada debatti: toimetust eeldab, et lugeja mõtleb kaasa ning kõrvutab oma argumente Äripäeva omadega. Mida põhjalikumalt valija kaalub, seda adekvaatsem otsuse ta teeb.

Valimissoovituse andmine ei tähenda, et toimetust asuks selle erakonna positsioonidele. Selle erakonna esindajad ei käi toimetajatega lõunal ega anna soovitusi, missugused lood peaksid ilmuma. See erakond ei leia armu, kui saab hakka millegi taunitava, ebapääsliku, korruptiivsega.

Maa ilma vaba ajakirjanduse lipulaev New York Times avaldab presidendivalimiste soovitusi juba aastast 1860, Abraham Lincoln'i ajast. Äripäeva esimene valimissoovitus ilmus aastal 1999.

Uus fiiberlaser 6 kW

www.plasmapro.ee

LASERLÕIKUS
PLASMALÕIKUS
GAASILÕIKUS
PAINUTUS

Staadioni 2, Paikuse | Plaadi 1, Pärnu
info@plasmapro.ee | www.plasmapro.ee

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKESKUSED
LAADIMISSEADMED

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

» **5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE** «

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

KAPITAL

Kapitalismivastased ohustavad raha

Eesti rahaturg vajab uusi tegijaid, väliskapitali ning alternatiivseid finantseerimisvõimalusi riskantsematele ja piiride taha vaatavatele ideedele, ohuna näevad eksperdid kapitalismivastaste teket, kes võivad oma teadmatuses arengut pidurdada.

INDREK MÄE
indrek.mae@aripaev.ee

Äripäev

Erakond Eesti 200 juhatuse liige Priit Alamäe rääkis Äripäeva raadio saates "Politiikute töölaud", et Eesti kapitaliturg on pankade poole kaldu. "Laenuraha on küll hästi kättesaadav, kuid seda ainult teatud tüüpi projektide jaoks, lisaks nõutakse tagatist, milleks sobib tavaliselt vaid Eestis asuv kinnisvara, aga kui keegi tahab väljapoole laieneda, siis see on suur mure," tõstatab ta probleemi.

Alamäega sama meelt on ka Tallinna börsi juht Kaarel Ots. "Nagu Warren Buffett on öelnud, siis börsil noteeritud aktsiate ja SKT suhe näitab, kui hästi kapitaliturg töötab – meie oleme siin nii USA kui ka Euroopa keskmisest 5–6 korda maas," kirjeldas ta praegust olukorda.

Alamäe tõi välja, et Eesti kapitaliturul on 19 miljardi euro ulatuses laene, samas võlakirjade maht on alla 1 miljardi euro ning börsi turuväärtus 2,8 miljardit eurot. Samal ajal on Eesti sisemajanduse kogutoodang 25 miljardit eurot. "USAs, mis on maailma kõige arenenum rahaturg, on börsi turuväärtus võrdne riigi sisemajanduse kogutoodanguga – see näitab, et Eesti kapitaliturg on väga õhuke ja kaldu pangalaenude poole," nentis Alamäe.

Pärssiv kapitalismivastatus

Sellegipoolest ei arva Ots ega Alamäe, et pangad oleks Eesti rahaturul üleliigsed. "Meil on väga head pangad ja kindlasti ei tohiks rahaturgu arendada nii, et võtame pankadelt ära ja anname kusagile mujale, peame alternatiivseid kapitalituru osi lihtsalt suuremaks paisutama," leidis Ots. "USAs ei kaeble keegi, et pangad teenivad liiga palju kasumit, ja seal on loodud neid balansseeriv turv."

Otsa sõnul seisab balansseerituse puudumise taga kapitalismivastaste teke. "Oleme jõudnud noore riigina faasi, kus meil on tekkinud kapitalismivastased – see on nii vale suund, kui üldse saab olla," tõdes ta. "Kui räägime, et Rootsi pangad teenivad liiga palju raha, siis mis me järgmiseks ette võtame, kas hakkame piirama telekomifirmasid, selle asemel et luua väliskapitalile maksimaalselt head kasvutingimused," küsis ta retooriliselt.

"Alles väliskapitali kõrval saame hakata rääkima kohalikust kapitalist, et sellel oleks siin huvitav," viitas Ots sellele, et väliskapitali olemasolu muudab Eesti atraktiivseks ka kohalikule rahale. "Kas me tõesti arvame, et üle lahe olev majandus on nii heas seisus tänu sotsialismile? Tegelikult loob kapitalism eelduse, et ümberajamisvõimalus üldse tekiks."

Seega tuleks kapitalituru arendamist alustada teadlikkuse tõstmisest. "Meil on väga palju inimesi, kes ei saa aru, miks meil

„Ei saa olla olukorda, kus Eesti majandus põhineb väliskapitalil, kuid samas eeldame, et meil on kõrgemad palgad kui selle kapitali päritoluriigis.

► Erakonna Eesti 200 juhatuse liige Priit Alamäe.

FOTO: ANDRAS KRALLA

kapitaliturgu vaja on, ning arvatakse, et sellest saab kasu vaid väike punkt," kirjeldas Ots olukorda. "Ettevõtted peavad saama kasvatada, praegu jäävad riskantsed ambitsioonikad projektid, mille rahastamiseks on aastasadu olnud börs, tegemata," rõhutas börsi juht.

Ka Alamäe sõnul peab ühiskond kõigepealt aru saama, et riigil ei ole raha, vaid see korjatakse kokku majandusest ning pensionite ja lastetoetuste tõstmine on võimalik ainult siis, kui majandusel läheb hästi.

Selleks tuleb soosida väliskapitali. "Väliskapital otsib kõrgemat tootlust, välisinvestoril on mõtet Eestisse tulla siis, kui ta saab oma investeeringu pealt siin rohkem kasumit kui koduriigis," selgitas ta. "Ei saa olla olukorda, kus Eesti majandus põhineb väliskapitalil, kuid samas eeldame, et meil on kõrgemad palgad kui selle kapitali päritoluriigis."

Riigiettevõtted börsile

Ühe lahendusena nähakse riigiettevõtete börsile viimist, mida Eesti 200 lubab teha igaühe puhul vähemalt kolmandiku ulatuses. Nii loodetakse ühelt poolt Eestisse meelitada välismaiseid fondide, kuid teisalt muuta Eesti atraktiivsemaks ka kohalikele pensionifondidele, tuues nende raha välismaalt koju. "Riigiettevõtete börsile viimine tekitab likviidsust ja pakkumist juurde," oli Alamäe veendunud.

Sama meelt on ka Ots. "Nägime seda ka

omal ajal Hansapanga ja Eesti Telekomil börsil oleku ajal, suured fondid ostsid nende aktsiaid ning raha jõudis lõpuks ka teiste ettevõtetele, kes kasvasid tänu sellele suuremaks."

Alamäe sõnul võtab ettevõtte börsile mineku ettevalmistamine aega 12–18 kuud ning seetõttu oleks esimene Tallinna väärt-paberiturule jõudev riigifirma tõenäoliselt Enefit Green, mille börsile minekut valmistatakse juba ette. "Eks ülejäänud tuleksid 3–6kuuliste vahedega, et investoritele jääks hingamisruumi," lubas Alamäe.

Samas leiab Eesti 200 juhatuse liige, et börsile viimine on küsitav nende ettevõtete puhul, mille kasum tuleneb seadustest. Näidetena nimetab ta Elektrilevi ja Eleringi. "Seal on seadusandlusega rohkem pistmist kui hea juhtimisega, samas näiteks Omniva võiks kohe täismahus börsile viia," arvas Alamäe. Lennundussektori ettevõtteid Alamäe aga kindlasti ei erastaks, sest nende eesmärk pole kasumit teenida, vaid piisav lennuühendus tagada.

Uuringuid maksab uskuda

Otsa arvates pole aga ühtegi põhjust, miks peaks riik mõnd ettevõtet omama. "Õeldakse, et maksavad hästi dividendi ning miks peaks riik kuldmine muneva firma börsile viima. Teisalt selleks, et dividendi saaks ka tulevikus, tuleb teha pidevalt tööd ning seda efektiivsuse ja innovatsiooni abil – uuringud üle maailma tõestavad, et erasek-

tor suudab seda paremini pakkuda," leidis Ots. "Elektrilevi on ülistabiilne dividendimaksja ja pensionikoguja peale mõeldes võib see olla üliatraktiivne koht, kuhu oma sääste paigutada," oponeeris ta Alamäele.

Liitkem Helsingiga

Suurema likviidsuse tagamiseks on Eesti 200 veel välja pakkunud idee liita Tallinna börs Helsingi börsiga. "Praegu jääb Tallinna börs keskmise Euroopa jaeinvestori jaoks natuke nurga taha," nentis Alamäe. "Kui aga oleksime samas nimekirjas Soome ja Rootsi ettevõtetega, oleks meil rohkem analüütikute katvust ning ka likviidsust tekiks juurde," oli ta veendunud.

Ots on selle idee suhtes skeptiline. Tema arvates on likviidsuse juurde tekkimiseks vajalik eelkõige see, et ettevõtte oleks sealsete investorite hulgas tuntud, ning teistega koos ühes nimekirjas olemisest üksi ei piisa.

Alternatiivina on Ots välja pakkunud idee luua ühtne üleeuroopaline indeks kõikide regiooni ettevõtete jaoks. "Euroopa Komisjon on seda ideed töösse võtnud, samas on indeks toetav instrument, üksinda see kindlasti midagi ei lahenda," sõnas ta.

Veel leidis Tallinna börsi juht, et võtetähtsusega on välismaiste jaeinvestorite meelitamine. "Soomes teevad tohutut käivet eramaaklerid, näiteks Nordnet," rääkis ta. "Oleks vaja, et neil oleks lihtsam siia investeerida, praegu on see kinni tehnilist laadi küsimuste taga," lõpetas Ots.

2,8 miljardit eurot on Eesti börsi turuväärtus ja 1 miljardi eest on võlakirju, samal ajal on Eesti SKP 25 miljardit eurot.

turgu

» Nagu Warren Buffett on öelnud, siis börsil noteeritud aktsiate ja SKT suhe näitab, kui hästi kapitaliturg töötab - meie oleme siin nii USA kui ka Euroopa keskmisest 5-6 korda maas.

◀ Tallinna börsi juht
Kaarel Ots.
FOTO: LIIS TREIMANN

KUULA

Äripäeva
raadio 92,4
"Poliitikute töölaud" oli eetris 21. veebruaril
www.aripaev.ee/raadio

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,75	2,00	2,25		500

Inbank AS Niine 11, 10414 Tallinn, www.inbank.ee

BALTI ETTEVÖTETE EMITEERITUD VÕLAKIRJAD

REKLAAM

võlakiri	ISIN kood	lunastamine	kupongi-määr	intressi-maksed	nominaal, €	emissiooni-maht, €	kauplemis-koht
Creditstar	EE3300111517	1.06.2019	8,00%	kvartaalne	1 000	1 000 000	-
Creditstar	EE3300111533	1.06.2020	11,00%	kvartaalne	1 000	25 000 000	-
Storent Investments	LV0000802304	30.06.2020	8,00%	kvartaalne	100	10 000 000	Riia börs
Endover Aurora Nova	EE3300111582	14.12.2020	11,00%	kvartaalne	100	10 500 000	-
Endover Fabrik	EE3300111491	17.10.2020	11,00%	kvartaalne	100	7 500 000	-
luteCredit Europe All	EE3300111442	15.02.2021	12,00%	kvartaalne	100	5 000 000	-
Creditstar	EE3300111525	1.06.2021	12,00%	kvartaalne	1 000	10 000 000	-
PlusPlus Capital	EE3300111509	31.08.2021	10,00%	kvartaalne	100	5 000 000	-
Magnetic MRO	EE3300111608	21.12.2021	8,00%	kvartaalne	100	8 000 000	-
Mainor Ülemiste	EE3300111343	5.04.2023	5,50%	kord poolaastas	100	10 000 000	First North

Tabel on esitatud turuülevaate andmiseks ja ei ole kasitletav väärtpaberite pakumiseks.

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 230, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

REDGATE
CAPITAL

Kevad pole enam kaugel, tule leia oma paat!

1.-3. märtsil Eesti Näituste messikeskuses

MESSILT LEIATE: KAASTRID PAADID PURJEJAHID MOOTORID
LISAVARUSTUS PAADISILLAD SADAMAD NAVIGATSIOONIVAHENDID
VEESPORT SUKLEDUMINE SUP AERULAUAD KALAPÜÜGIVARUSTUS
KAJAKID TEENUSED PAADIHAAGISED JPM.

www.meremess.ee

A Finantsjuhtimise
Akadeemia

21.03.2019

Andres Kukke

€ 439 € (km-ga 526,80 €)

Ärianalüütika – andmetöötlus ja mõõdikud

Kuidas õiged mõõdikud ja nutikas andmetöötlus
aitavad teha paremaid juhtimisotsuseid?

Info ja registreerimine: Äripäeva Akadeemia | tel: 667 0439 | e-post: akadeemia@aripaev.ee | akadeemia.aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Kaotasin tuhandeid...

Kui veel üleele õhtul oli minu portfell väärt pea 315 000 eurot, siis eile oli pilt hoopis nukram – minu varandusest pühiti esimeste hommikutundidega minema rohkem kui 4000 eurot.

Peasüüdlane on portfelli suurim positsioon – Norra lõhetootja Lerøy Seafood. Kui ma eile hommikul silmad avasin, vaatas mulle Oslo börsilt vastu ettevõtte aktsia 7,5protsendiline miinus, millest õhtuks jäi alles 4,18 protsenti langust. Lõhetootja liikumise mõju minu portfellile on suur, kuna see moodustab 13,6 protsenti minu kõikidest varadest.

Kasuminumber kahanes

Investorite pahameele põhjuseks olid Lerøy Seafoodi eelmise aasta ja neljanda kvartali majandustulemused. Sarnaselt PRFoodsiga polnud ka siin midagi ilusat. Kuigi ettevõtte ärikasum kasvas neljandas kvartalis 948 miljoni Norra kroonini, mida on aasta varasemaga võrreldes 171 miljoni krooni võrra rohkem, ei suudetud sama head tulemust näidata eelmist aastat kokkuvõtvates numbrites. Samuti jäi ka neljanda kvartali ärikasum Reutersi kütistletud analüütikute 1,09 miljoni krooni suurusele kasumiootusele alla.

Käivet suudeti eelmisel aastal küll 7 protsendi võrra kasvatada, kuid ärikasumiks kujunes 3,6 miljoni Norra krooni, 2017. aastal oli see number 3,72 miljoni. Kuigi roosiline ei paista ka tulevik, sest ettevõtte ennustab kasumi languse jätku ka selle aasta esimeseks kvartaliks.

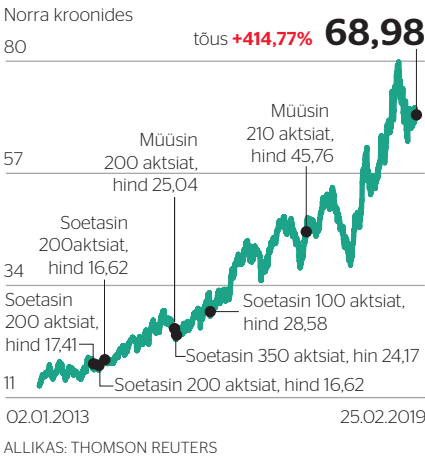
Kasumit mõjutab punase kala saagikuse vähenemine, samuti vähenesid tulud valge kalaga seotud põhitegevusalalt. Ettevõtte juhtkond ei ole rahul ka kala hinnaga maailmaturul.

Samas oleks ebaõiglane uudiseid vaadata ainult nuriseda. Nii teatas Lerøy, et maksab dividendi 2 Norra krooni aktsia kohta, mis ületas analüütikute ootused. Viimased rahuldunuks 1,72 krooniga. Igal juhul kujuneb Lerøy Seafoodi dividendi tootluseks 3,08 protsenti.

Positiivsena peaks investoritele mõjuma uudis sellest, et 28. jaanuaril toimunud põlgend Põhja-Norra kalafarmis ettevõtet pikalt mõjutama ei jää. Hukkus küll

Hoolimata kehvadest tulemustest kavatsen Lerøy aktsiaid hoida.

HIND Kehvad tulemused pühkisid minu portfelist tuhandeid

2,6 miljoni noort lõhet, kuid Lerøy teatel suudetakse neile asendus leida.

Tugev ettevõtte

Hoolimata kehvadest tulemustest kavatsen Lerøy aktsiaid hoida. Ettevõtte suhtes on hästi meelestatud ka Yahoo! Finance'i küsitletud analüütikud, kes toovad välja firma mõistliku võlataseme. See püsib 33,6 protsendi juures ettevõtte netoväärtusest ning on viimase viie aastaga stabiilselt vähenenud.

Sektoris tegutsevaid konkurente vaadates tuleb tõdeda, et P/E suhte poolest on Lerøyst (13,25) odavamad Norway Royal Salmon (12,58), Austevoll Seafood (12,11) ja Scottish Salmon Company (10,58) ning kallimad Mowi (23,51), SalMar (13,66) ja Grieg Seafood (13,58). Tõsi, Lerøy aktsia on muutunud kallimaks ajaga, kui ma ta kunagi 8,4 P/E suhte ning 4,1protsendilise dividenditootluse juures ostsin. Praeguseid numbreid vaadates minu investeering mulle kallis ei tundunud ning seetõttu võnges alla mind ülemäära ei morjenda.

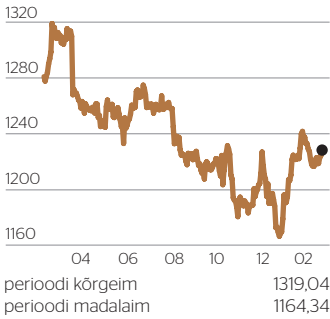
OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

1228,48

+0,33% ▲

TESLA

Muski ja järelevalve vaidlus langetab aktsiat

USA väärtpaberi- ja börsikomisjon (SEC) teatas, et Tesla juht Elon Musk rikkus mõõdnud aastal sõlmitud kokkuleppe tingimusi, kui säutsus 19. veebruaril, et Tesla plaanib tänavu toota ligi pool miljonit autot. Veidi hiljem tõi ta selle numbri 400 000 peale. Selle eest tahab SEC Muski karistada. Musk probleemi ei näe, sest õige number oli ju kvartaliaruandes kirjas. Probleem tuleb sellest, et suvel säutsus Musk, et plaanib Tesla börsilt ära viia, sest aktsia lühikesteks müüjad tegid tal meele mõruks. Musk lisas, et vajalik raha – 420 dollarit aktsia kohta – on tal peaaegu koos, ning arvati, et öla panevad alla Araabia naftadollarid. Teade pani aktsia rallima. SECi arvates asjad niisama lihtsalt ei käi ja kui hiljem selgus, et börsilt Teslat siiski ära ei viida, arvas SEC, et Musk eksitab liialt aktsionäre ja ta ehk ei sobigi börsiettevõtet juhtima. Vaidlus lõppes sellega, et SEC trahvis nii Muski kui ka Teslat 20 miljoni dollariga ning nõudis Muskilt, et ta hoiaks end avalikes väljaütlemistes tagasi.

PANE TÄHELE

UBS soovib Swedbanki osta, kuna juhtum on Danskest erinev.

PSA Group kavatses Peugeot'ga tagasi Põhja-Ameerikasse minna.

Skano käive vähenes, kahjum suurenes.

BÖRSIKAUBAD

Kütused	26.02	Värvilised metallid	25.02
USD		USD/t	
Nafta IPE, bbl	65,26	Alumiinium LME	1902
Nafta NYMEX, bbl	55,74	Vask LME	6482,5
Mootoribensiin, t	559	Pii LME	2078
Diislikütus, t	620,25	Nikkel LME	12900
Kerge kütteõli, t	611	Tina LME	21765
Masuut (1% väävel), t	386	Tsink LME	2727,5
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,815		
Põllumajandus	26.02	Väärismetallid	26.02
nael = 453,59 g		USD/units, units = 31,105 g	
Kohv NYBOT, USc/nael	96,3	Kuld COMEX	1323,99
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	351,6	Plaatina NYMEX	848,73
Kakao NYBOT, USD/t	2250	Palladium NYMEX	1543,82
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	163,55	Hõbe COMEX	15,841
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	357,5		

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,587	Singapuri dollar	SGD	1,531
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,862
Hiina juaan	CNY	7,599	Šveitsi frank	CHF	1,137
Hongkongi dollar	HKD	8,906	Taani kroon	DKK	7,462
India ruupia	INR	80,73	Tai baat	THB	35,553
Jaapani jeen	JPY	125,72	Tšehhi kroon	CZK	25,681
Kanada dollar	CAD	1,500	Türgi liir	TRY	6,023
Korea won	KRW	1266,95	Ungari forint	HUF	316,98
Norra kroon	NOK	9,763	USA dollar	USD	1,135
Poola zlot	PLN	4,325	Bitcoin/USD	USD	3807,88
Rumeenia leu	RON	4,76			

EUR/SEK ▼
10,581

EUR/RUB ▲
74,643

BÖRS

Tallinn	26.02	Helsingi	26.02
aktsia		aktsia	
	hind, EUR		hind, EUR
Arco Vara	1,090	-0,91	3730
Baltic Horizon Fund	1,315	0,37	54330
Baltika	0,177	0,00	2800
EFTEN Real Estate Fund III	17,85	0	1160
Ekspress Grupp	0,960	1,05	2400
Harju Elekter	4,850	-0,61	23210
LHV Group	11,150	0,00	250450
Merko Ehitus	9,850	1,55	35430
Nordecon	0,970	-2,02	6590
PRFoods	0,575	1,77	7730
Pro Kapital Grupp	1,460	-0,68	30
Silvano FG	2,520	-0,40	24040
Skano Group	0,410	0,00	920
Tallink Grupp	1,020	0,00	54920
Tallinna Sadam	2,145	0,420	28900
Tallinna Vesi	10,300	-0,96	6820
Tin Kaubamaja	9,200	2,00	538090
Trigon PD	0,520	0,00	0

Riia

aktsia	26.02
	hind, EUR
Grindeks	8
Latvijas Gaze	10,4
Olainfarm	7,1
SAF Tehnika	2,8

Tallinna Kaubamaja Grupp ▲
+2%

Nordecon ▼
-2,02%

Vilnius

aktsia	26.02
	hind, EUR
Apranga	1,600
Novaturas	8,140
Klaipedos Nafta	0,418
Linas Agro	0,097
Panevezio Statybos Trestas	0,810
Rokiškio Suris	2,600
Siauliu Bankas	0,434
Snaige	0,163

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor

RENAULT
PRO+

Vaheta oma kasutatud kaubik
uue Renault' vastu!

Renault KANGOO EXPRESS
Pack Clim L1
1,5 dCi 75 hj
Soodushind

12 490€

Keskmine kütusekulu
4,9 l/100 km
CO₂ emissioon 129 g/km

Renault TRAFIC
Pack Clim 2,7t L1H1
1,6 dCi 95 hj
Soodushind

17 990€

Keskmine kütusekulu
6,5 l/100 km
CO₂ emissioon 170 g/km

Renault MASTER
Pack Clim 3,5t L3H2
2,3 dCi 130hj
Soodushind

22 990€

Keskmine kütusekulu
8,2 l/100km
CO₂ emissioon 212g/km.

Tehasegarantii pikendamise võimalus kuni 5 aastat / 200 000 km. Lai valik autosid kohapeal laos. Pakkumine kehtib kuni kaupa jätkub. Hinnad sisaldavad käibemaksu.
Pilt on illustratiivne. Renault' tarbesõidukid - Euroopas enimmüüdud aastast 1998.

Renault soovitab elf

abcmotors.ee

Abc Motors

TALLINN: Abc Motors AS - Paldiski mnt. 105, tel: 674 7700;
PÄRNU: Pereauto OÜ - Pärlimõisa tee 24, tel: 447 7300;
VILJANDI: Rael Autokeskus OÜ - Tallinna mnt. 97, tel: 433 0987;
HAAPSALU: Tradilo OÜ - Tallinna mnt. 73, tel: 473 1383;
RAKVERE: Wiru Auto OÜ - Kreutzwaldi 7, tel: 329 5560;

PEADPÖÖRITAV NÄITUS
AHHAA KESKUSES!

AHHAA, ILLUSIOONID!

Kas oma silm ikka on kuningas?

30.11.2018 - 14.04.2019

Vaata lisa: ahhaa.ee/illusionid

L, 2.03 innovaatilise transpordi teemapäev "AHHAA, kus nüüd veereb!"

Paneme AHHAAs rattad veerema: kohal on peagi
Tartu vallutavad **elektrijalgrattad**, **suruõhul**
töötav ralliauto ja erinevad **elektriautod**
Hyundailt ja Nissanilt.

Ehita ise ralliauto ja kihuta sõpradega võidu!

www.ahhaa.ee/vaheaeg

Teaduskeskus
AHHAA